

REVISTĂ PEDAGOGICĂ

Comitetul de Redacție al Revistei se compune din D-nii profesori:

Dr. Barbu Constantinescu

P. Gârbovicenu.

V. Gr. Borgovan.

P. Dulfu.

Th. D. Speranță.

Vasile Petri.

A. Lupul-Antonescul.

Eniș D. Băltenu.

NB. Orce privește redacția și administrația se va adresa la subsemnatul director:

c. 1345.

Bibl. Univ. Cluj

Rr. 512 1937.

Eniș Băltenu, București.

DESPRE PEDEPSE

Vorbind despre pedepse, a fost rămas să mai ating o chestiune, anume aceea a *opinii publice*.

Mare importanță are opinia publică pentru acțiunile omenești. Nevoe de dovezi cred că nici nu mai este; în loc de ori-ce dovadă ar fi de ajuns să amintesc numai cât de mare este influența modei, și cât de mare putere au asupra oamenilor lucrurile ajansse deja la modă. Se știe că moda este nu numai foarte puternică ci chiar despotă.

Pentru copii însă moda ori opinia publică are o putere și mai mare. E de ajuns să i se spună unui copil:

— «Ce va zice lumea când va auzi că D-ta faci cutare ori cutare lucru? sau: Ce va zice cutare persoană ori cutare copil când va auzi că faci... așa?»

Accastă grijă ce o au copiii despre ceea ce vor zice alții se poate explica pe de o parte tot prin lipsa de conștiință despre lume și prin puterea cea mare a imaginațiunii, căci copiii în felul lor sunt cei mai mari poeți, ei măresc lucrurile cu o ușurință foarte mare, și le măresc cu atât mai mult cu cât ei nu le cunosc cum sunt în adevăr și în realitate.

Pe de altă parte știm că odată cu dezvoltarea fizică se dezvoltă și personalitatea, adică se lămurește și se formează *ideea despre sine*. În toate acțiunile sale copilul caută să dovedească nu numai altora ci chiar lui însuși că este și el *om*, că este capabil de a lucra și a se conduce pe sine în diferite împrejurări. Și de câte ori i se spune că alții ar desaproba purtarea lui, el se simte nemulțămît, se simte înjosit, se simte împedecat în atingerea celui mai scump țel ce urmărește, a celui mai scump lucru ce vrea să ajungă, să vede incapabil de a ajunge *să fie om*.

Tendința de a căuta să-și dovedească șic-și și altora că este om, este chiar instinctivă în el, așa că chiar fără nici un gând — după cum se știe din practică — copiii sunt dispuși să se apuce a da reprezentații, si-lindu-se a se arăta, sau ca abili a face mișcări, sau a povesti, a recita, a desena și a face o mulțime de alte lucruri care chiar poate nici nu sunt de puterile copiilor.

În diferitele feluri de aceste reprezentații, ce dau copiii, să se încerce cine-va a le spune că *nu face bine*, ori că *nu sunt abili* și se va vedea, ce descurajați vor rămânea! Aceasta îi va descurajea, va fi pentru dinșii cea mai mare calomnie, și dacă ar ajunge chiar ei înșiși să se convingă, că nu pot escula o acțiune care e de domeniul activității lor, aceasta ar fi pentru dinșii cea mai mare decepțiune. Aceasta ne explică de ce folos este, ca copiii să aibă societăți copilărești, pentru că acolo are loc să-și măsoare puterile cu alții și în caz când e mai tare să se bucure, iar când e mai slab să recunoască *singur* și să se îndrepte fără să-și spună altul defectele.

Se vede că vorbind despre pedepse, stăruiesc mult asupra unor lucruri care se par cunoscute. Stăruiesc inadins pentru că a-și voi să produc convingere în mintea cititorilor. Multe tratate de pedagogie se găsesc, și mai toate tratatele ne dau cataloage întregi de pedepse și de mijloace de îndreptare, de aceea cred că nu mai este nevoie de arătat lucrurile numai în mod catihetic, ci trebuie a se stărui ca să se aducă convingerea asupra lucrurilor. Ar trebui să fie învățătorii și educatorii cel puțin, dacă nu și părinții, convinși despre însemnătatea și scopul pedepselor.

Scopul pedepselor la copii este de a-i face să contracteze deprinderi bune.

Grija opiniei publice este și ea unul din aceste mij-

loace, și este cu atât mai importantă, cu cât copilul se îngrijește foarte mult de ea, și cu cât atrăgându-i luarea aminte la ceea ce-ar zice lumea, face să se desvolte într'insul spiritul de observare, să vadă ce fac și ce nu fac alții, și iarăși având la îndemână acest mijloc de amenințare, te scutește de a recurge la altele care sunt și mai tari și mai puțin folositoare, căci mai bine e să-î zici: *ce va zice lumea*, de cât să-l privezi de ceva. Acest fel de mijloc este și instructiv și educativ. Prin el se poate ajunge a face pe copii să contracteze deprinderi alese, iar având deprinderi alese, avem deja un om de caracter, căci *în credința omenească mare rol are conștiința, dar cel mai mare rol îl au deprinderile*, și știți vorba; *depriederea este a doua natură*.

Th. D. Sperantia.

ROMÂNII DIN PENINSULA BALCANICĂ

În numărul 9 al revistei „Lumină pentru toți” vorbind despre autorii cari au scris despre Românii din Peninsula Balcanică, am trecut cu vederea câte-va scrieri importante cari merită o deosebită atențiune. Doă din aceste scrieri sunt politice, iar cele-l'alte istorice și limbistice. Cele politice sunt:

I. *Les Roumains du Sud, Macédoine, Epire, Thrace, Albanie avec une carte ethnographique de Frédéric Dame și Nic. Densouchano*, adică Românii de la Sud, Macedonia, Epir, Tracia și Albania cu o hartă etnografică de dd. Frederic Damé și Nicolae Densușanu. Această broșură s'a publicat în București la 1877 și este dedicată conțelui de Chandodry, ambasador al Franței la Constantinopol.

În această scriere se arată: 1. Importanța elementului latin în Orient și în special al celor din Peninsula Balcanică,

sub punctul de vedere politic și geografic; 2. Teritoriul locuit de românii din Macedonia, Epir, Tesalia, Albania și Grecia. Bazându-se pe autorii francezi, germani englezi și austriaci cari au călătorit în Orient și au studiat de aproape etnografia populațiilor Macedono-Române din Turcia, d-nii Frederic Damé și N. Densușeanu spun că teritoriul pe care se întinde elementul latin din Turcia meridională este următorul:

În Macedonia. Toată partea vestică a Macedoniei, care este despărțită printr'o diagonală ce s'ar trage din Veles (Kioprol) până la Salonic, coprinzând orașele Perlep, Monastir, Bitolia, Ohrida, Resna, Peristeri, Târnoba, Moscopole, Castoria, Șiașta, Niagusta (Noua-Augusta), Cojani etc.

La Est, orașul Seres a cărui populație este în mare parte română și care este înconjurat de comune exclusiv românești.

În Tesalia. *Pindul*, și tot teritoriul Olympului, Vlaho-Livadi, Vlaho-Iani, Poliania și Episcopi.

Elementul român se întinde apoi d'alungul munților orientali ai Tesaliei la Aghia, la Macrinița și Portaria. (1)

În Epir și Albania. Românii locuiesc districtul Zagori, la Estul și Sudul orașului Ianina, între Berat și Vlaho-Clisura și satele districtului Mozakici, Covaci, Elbasanului și Tyraniei, al cărui oraș Tyrana este aproape exclusiv românesc, apoi districtul Avlonei, unde populațiunea orașului, care are același nume, este în mare majoritate română.

Se mai găsește un număr considerabil de români între Antivari și Dulcigno (la Marea Adriatică).

În Grecia. Românii locuiesc districtele Agrafa, Carpenița Patargic, Zeitun, munții Saramota (Oeta), Aninos, în Liacura, Oros, în Focide, în Atica, în insula Negroponte (2) și în multe insule ale arhipelului vecine Tesaliei.

(1) Kanitz. Conferință ținută în ședința societății geografice din Viena, la 24 Februarie 1863.

(2) La Turquie d'Europe par Ami Boué. Vol. II. pag. 22—23.

În Tracia. Se găsesc coloniile române pe toată coasta Balcanului și anume în districtul Filipopoli și în particular comunele Pesterea, Alistrat, Samocof și împrejurimile lor.

Al 3-lea numărul românilor din peninsula Balcanică. În lipsă de o statistică oficială, relativă la români și la celelalte populații creștine din Turcia, autorii scrierii despre care mă ocup se mărginesc a da o listă după autorii străini și conchid că numărul Macedo-Românilor întrece cifra de un milion și îl fixează la 1.200.000.

Al-4-lea. *Vechia autonomie a Macedo-Românilor și capitulațiunile lor cu Turcia.* Autonomia politică a Macedo-Românilor are o origină foarte veche. Nimeni nu se mai poate îndoi astăzi că acest popor descinde direct din coloniile aduse de Împăratul Aurelian în Moesia unde au constituit această înfloritoare provincie ce poartă numele de Dacia-Aureliană.

De la secolul al X români din peninsula Balcanică apar în Istorie ca un popor compact și independent. Marile lupte ce românii au avut cu Bizantinii datează din această epocă. *Aceste lupte au fost coronate de succes și de atunci românii macedonenii au devenit cu totul autonomi.*

Puțin după aceasta românii intră în confederațiune cu Bulgarii, cari atunci de curând se stabiliseră între Dunăre și Balcani, și după ce au bătut în diferite rânduri forțele Imperiului Byzantin s'au constituit într'un stat cunoscut sub numele de regat româno-bulgar al cărui prim rege fu românul Samoila.

După căderea Constantinopolului sub Turci, Macedono-românii n'au fost confundați cu călcașii (raia) noului Imperiu, ci au rămas independenți, conservând administrația lor națională, legile lor, obiceiurile lor și aceasta în virtutea capitulațiunilor făcute cu șefii lor, Sultani.

Iată cum învățatul Pouqueville descrie legăturile ce existau între Macedono-Românii și imperiul Otoman.

Aceste popoare (Macedono-românii) au rămas independenți

chiar după cucerirea Epirului de Turci. Prevăzând că mai curând sau mai târziu erau să cază sub domnia Turcilor, Românii în momentul de a se supune Sultanilor au avut fericita idee de a cere stăpânului lor o *capitulațiune*, care a făcut ca mult timp condiția lor de existență să fie mai bună ca a celor-l'alți supuși. În urma acestor demersuri, românii au fost puși sub protecțiunea mamelor Sultanilor (Validé Sultan) la tesaurul cărora dădeau în fie-care an un mic tribut, care era mai mult un omagiū de vasalitate de cât un tribut de servitudine. „Cu acest mic tribut au fost scutiți de amestecul cu Turcii, așa că nici chiar agenții autorității nu se duceau la ei pentru a regula acest mic impozit, ei ei înșiși își făceau repartitia. Românii erau guvernați în comunele și satele lor de un consiliū compus de bătrâni și trăiau sub niște legi așa de simple ca și cele patriarhale.

Numai sub domnia Satrapului Ali-Pașa, Românii au căzut sub jugul Turcilor (1821).

La paginile 159—79, volumul al II-lea, Pouqueville vorbind despre tributul ce Macedo-Românii dădeau Turcilor zice:

„Românii din Calariti, din Mețovo, din Aspropotamo depindeau de mamele Sultanilor, la tesaurul cărora plăteau în fie-care an 1400 lei turcești (280 franci) ca tribut. Acum, adaugă Pouqueville, curbați sub jugul Satrapului Epirului, Ali-Pașa, numai orașul Calariti plătește 50,000 lei turcești (10,000 franci). Cu toate acestea, Românii din Calariti se consoală, de oare-ce se administrează ei înșiși și n'au decât un fantom de șef turcesc, sub titlul de *subaș* (cap), care nu face nimica contra obiceiurilor lor.“

Drepturile autonome ale Românilor sunt de asemenea recunoscute și de Ami Boué în scrierea sa „La Turquie d'Europe.“ În volumul al III, pag. 194—197, iată ce găsim:

„Este constatat, zice Ami Boué, că Macedo-Românii au fost legați Turcici pe baza unor *capitulațiuni precise, care le asigurau protecțiune în schimbul unui tribut anual de 1400 lei turcești, și că au rămas autonomi și inde-*

pendenți sub șefii lor naționali până la începutul secolului al XIX, când Pașa călcă în picioare drepturile lor."

II.

A doua scriere politică este o broșură publicată în Bruxelles, la 1886, sub titlul: „*Les Grecs, les Valaques, les Albanais et l'Empire Ottoman, par un Valaque du Pinde*, (Grecii, Români, Albanezii și Imperiul otoman, de un român de la Pind). În această scriere se arată: 1) Persecuțiunile clerului grecesc contra Românilor și mijloacele de care se servesc pentru desnaționalizarea lor. Principalul și cel mai eficace instrument, zice autorul anonim, de care s'a servit și se servesc chiar astăzi grecii și clerul lor pentru desnaționalizarea Românilor și pentru săparea fundamentelor Imperiului otoman, este biserica și școala. Limba grecească având privilegiul monopolului în școalele și în bisericile Românilor și Albanezilor, rezultatul fu dezastruos pentru interesele de rasă ale acestor două popoare și pentru existența Turciei, căci Români și Albanezi eșii din școalele grecești, plini de ideile și principiile doctrinei Păneleniste, ce pe de o parte le inspirați profesorii și cărțile grecești, iar pe de altă parte preoții și arhierii greci, lucrau și-și impuneau sacrificii de tot felul pentru cauza grecească chiar contra intereselor lor naționale.

Arhierii greci trimiși din Fanar Românilor și Albanezilor sunt cei mai înverșunați inamici ai națiunii române și albaneze. Sub masca ipocrită a caracterului lor religios năbușesc cultura idiomelor române și albaneze și fac fel de fel de intrigă pe lângă autoritățile turcești ca să persecute pe toți aceia cari nu împărtășesc sentimentele lor păneleniste. 2) Infidelitatea clerului grecesc către Sultanul; populațiunea română din Epir; Raportul limbii române și albaneze cu cea grecească; cultura Românilor și avantajile educațiunii în limba maternă. 3) Consolidarea imperiului otto-

man cu elementul român și albanez sau treile elemente (românii, albanezii și turcii) cari ca un triped ar face baza cea mai solidă pe care s'ar putea răzima imperiul ottoman, pentru a asigura existența sa. Acestea sunt cele două scrieri politice.

* * *

La 1881, s'a publicat la Constantinopol o istorie intitulată: *Etudes Historiques sur les Valaques du Pinde*, (Studii Istorice asupra Românilor de la Pind). Ar fi prea lung ca să fac o dare de seamă despre această importantă scriere, unică în felul său, scriere unde, de și autorul este anonim, se vede pana unui om abil și profund.

La 1887, s'a publicat la Leipzig o gramatică a limbii Românilor de la Olym (Macedonia), de filologul german Dr. Gustave Veigand, care înainte de a publica această gramatică a călătorit la Români din Macedonia și a stat mai mult timp la Vlaho-Livadon, unde a și învățat limba românească.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Învățatul german constată în cartea sa că din toate limbile neo-latine, limba Românilor din Peninsula Balcanică este cea mai apropiată de limba latină. Dă o nomenclatură de vorbe, mai multe poezii, povești, etc.

Cartea filologului Dr. Gustave Veigand a avut un mare resunet în Germania și mai ales conferințele sale ținute la Lipsca, conferințe despre care d-l Gârboviceanu a făcut la timp o dare de seamă în „Țara Noă.” Anii trecuți, Academia din Berlin a pus la dispoziția D-lui Dr. Gustave Veigand o sumă însemnată de bani ca să se ducă din nou în Macedonia, Albania, Epir și Grecia, unde sunt Români, să învețe mai bine limba lor, obiceiurile, datinele și se facă în urmă un studiu mai profund.

Guvernul german și anume prințul de Bismarck, l'a mai însărcinat să facă un studiu etnografic asupra Românilor din Peninsula Balcanică și o schiță de hartă cu speșele guvernului.

Este deja un an de când filologul german călătorește în Orient. Vara trecută a călătorit la Români din Macedonia și Albania, unde a fotografiat cele mai multe din comunele românești. A făcut o însemnată colecție de diferitele costume românești și a fotografiat o mulțime de români și românce în costumul național. Iarna trecută a călătorit la Români din Grecia, iar acum va călători la Români din Epir și mai târziu la cei din Seres. Scrierea sa va fi după cum se vede din cele mai importante.

Ar fi de dorit ca și România să imite exemplul Germaniei, dar din nenorocire indiferența a fost și este în cel mai mare grad la noi când este vorba de Români din Peninsula Balcanică. Mai mult de cât atâta: În loc ca națiunea românească să vie în ajutor fraților lor din Turcia, cari au trebuință de instrucție și mai ales într'un moment când sânt amenințați ca să fie cutropiți de celelalte elemente cu cari vin în contact, s'au văzut, în înaltele cercuri oficiale ale noastre, persoane abusând de puterea lor în statul român pentru a favorisa scoalele grecești din Peninsula Balcanică, ba încă a dispune într'un mod revoltător, ca bani destinați prin testamente pentru școale românești să se dea celor grecești, al căror scop este desnaționalizarea Românilor.

V...

JUCĂRIILE

Necesitatea de a amuza pe copii a dat naștere unei importante ramure de industrie, aceea de jucării.

Trebue să ne ridicăm prea sus pentru a putea găsi începutul jucăriilor.

Popoarele din antichitate, ca și popoarele moderne, au avut jucăriile lor. După Aristotel, primele amuzamente de felul acesta fură inventate de Archytas din Tarente (408 ani înainte de Cristos). De și obiceiurile noastre nu au nici un

raport cu cele din trecut, natura omenească nu s'a putut schimba. Copiii, oricare ar fi epoca și țara unde se nasc, au tot aceleași instincte și aceeași necesitate. Li vedem pe toți simțind o plăcere nemărginită a imita ceea ce se face împrejurul lor. Ast-fel erau, ast-fel sunt și vor fi în totdeauna.

Jucăriile ar trebui totdeauna să răspundă gusturilor copilului cărui motivul lor de a fi, și cărui s'ar putea numi providențiale.

Pentru o Copiliță, se făcea o schiloditură de păpușe din lemn, care era mândră a o numi „copilul meu,” a o îngriji, a o muștra, a o înveșmînta, a o mîngăia, ast-fel cum i se făcea dînei.

Pentru băieței se fabricau arme nevătămătoare, și deveniau soldați întrepizi, punându-se să facă exercițiul cu o dragoste patriotică.

Fetițe și băieței se formează misiunii lor viitoare: Fetița devine mai vrednică și devotată, băiețelul un curajos apărător al patriei.

De sigur că nu sunt nici de cum din acei moralisți cărți țîn, cu oricare preț a glorifica trecutul în paguba prezentului; îmi place, din contră, a constata numeroase progrese reale: dar constat de asemenea, că nu se mai găsesc de cât prin excepțiune de acele sentimente materne și patriotice, naive dar atingătoare și cărți trebuiesc regretate.

Cînd se putea zice cu mîndrie: „Iată acei cărți ne vor succede! familie și patrie vor fi pentru dînșii cuvinte sfînte!” pentru cine iubia familia și patria, să convenim, scumpe cititoare, că acolo era o plăcută certitudine a inimii.

Astăzi, fabricațiunea jucăriilor a realizat progrese imense. În locul acelei păpuși cu membrele diforme și țepene, cu fața roșie și grosieră, cu ochii fără expresiune și cu părul de lână sau de carton văpsit, cele cărți se vînd acum se apropie mai mult de natură. Ea se lasă după voința copilului, ia poziția ce copilul voește să i-o dea, privirea îi este

de o expresiune vie, cartea în mână, părul mătăsos, așa că copila, care o îngrijește, poate să-l înnoade și desnoade, după cum îi place, ea rivalizează prin grații și fragezime cu drăguța D-v. fetiță.

În locul puscilor grosolane, săbiilor de lemn sau de tinichea sunt puscă și săbiu de o perfecțiune admirabilă.

Din nenorocire nu s'a ținut la perfecțiunea materială. Luxul a venit până și la jucării. Păpușa este atât de elegantă, că ea nu mai poate fi copilul micăi fete. Nu, fetița nu mai poate fi modesta educatoare de altă dată; este o doamnă mare, foarte fericită, când aceasta nu este o femeie de lumea de a doua clasă. În tot cazul, doamna din lumea cea mare sau din lumea cea mică, este incapabilă de a învăța pe copil alt-ceva de cât cochetăria cea mai periculoasă.

Pușca și sabia au devenit și dînele atât de frumoase, atât de bogat ornate, că micii băieți nu mai văd într'însele arme folositoare în apărarea patriei; acestea sunt pentru dînsul arme de paradă, cari umflă amorul său propriu, înlocuind sentimentul datoriei prin al îngîmfării, uitând că înainte de a comanda trebuie să se facă demn, și nu voește să mai fie soldat, ci ofițer.

Tot acest lux, periculos din punctul de vedere moral, este foarte nefolositor fericirii copilului. Acesta se poate îngânfa, că are o jucărie atât de bogată, dar nu se atașază de dînsa mai mult ca de o jucărie modestă. Probă istorioara următoare :

O fetiță de 8 ani, de familie săracă, își puse în gînd să se înnece, pentru ca să se scape de răul tratament, ce i se părea că suferia din partea mamei sale pe fie-care zi.

Din norocire, sosiră niște marinari tocmai la timp și o scăpară. Ea ținea în mîna încleștată o păpușă de 5 bani.

— Pentru ce ai luat păpușa ta cu tine ? o întrebă marinarii.

— Pentru că dacă eram să mor, nu ar mai fi avut cine să o îngrijească.

Nu găsim ceva mișcător în această îngrijire înăscută pentru o păpușe de 5 bani?

Nu sunt numai păpușile, puscile și săbiile transformate de lux, ci toate jucăriile au avut aceeași soartă.

După gustul ce domină astăzi, industriașul nu se mai preocupă nici de cum de moralitatea producției sale. A mome pe cumpărător este singurul scop ce-l preocupă, interesul său bănesc este angajat, concurența îl face lege.

Dacă însă mamele ar fi tari în hotărîrea lor, ar putea face pe industriași să schimbe maniera de a face ast-fel de jucării.

Ele n'au alt-ceva de făcut de cât să ia hotărîrea de a înlătura cu totul jucăriile de lux și de a prefera numai jucării, cari au scopul de a forma copilul pentru bine, și de a-l instrui, căci în copil trebuie să privim pe omul viitor.

Ele vor face ast-fel, sunt sigură, îndată ce vor fi convinse, după cum sunt și eu, de influența ce au jucăriile asupra moralului copilului.

Dar nu este numai lucrul, ce se poate imputa fabricațiunii jucăriilor. Multe alte rele nu mai puțin importante, merită a fi considerate.

Tendința de a imita totul, pe deplin pronunțată la copil, este mai mult ca totdeauna exploatată de industrialii. Silindu-se să inventeze mereu câte ceva nou, silindu-se a pune la dispoziția acestor mici reproductorii activi cele mai mici lucruri din viața practică, ei au întrecut limitele prescrise de rațiune și au creat miile de amuzamente mai mult periculoase de cât folositoare.

Să se servească de jucării pentru a iniția copilul la științe, pentru a exercita membrele lui, pentru a desvolta întrînsul calității, nimic mai bun ca aceasta; dar a face din jucării niște mijloace de obiceiuri rele, a le însărcina să se vîre în tinerii lor creșterii idei nesănătoase, iată ceea ce

n'aș putea primi. Cu toate acestea oprindu-mă în fața prăvăliilor de jucării, văd un mare număr de acelea cărora se pot face aceste imputări.

Iei, vezi o păpușe așezată cavalereste pe un velociped și înveșmîntată cu un costum foarte necuviincios. Anume: pantalonî de atlas galbenî, cisme și vestă roșie, binoclu la ochi, pălăria pusă într'o parte și o peptănătură estravagantă. Aceasta este oare un bun model de urmat? Pretindem a forma gustul și moravurile unei copilite, făcendu-i un asemenea dar?

Maî departe, vezi un bătrân, căruia i s'a dat numele de tată bătăuș, pentru că bate pe cât poate cu nuele un biet copil rătăcios, pentru ca să-l facă să fie maî bun. Ciudată învățatură pentru a bate un copil să fie bun.

Nu pot vorbi aci despre toate jucăriile, ce-mî par departe de rolul cel frumos, ce aș voi să le văd îndeplinind. Totuș voesc să vă maî vortesc de unele dintrînsele: monstruoziități ce sperie copilul și-i strică gustul; jocuri de noroc, cari-i predispun pentru frigurile câștigului: tobe, trîmbițe, fluere și toate instrumentele zgomotoase, cari fac din copii niște zgomotoși de nesuferit, fără să le folosească în ceva în privința virtuții.

Din norocire, alături cu aceste jucării puțin recomandabile, se găsesc și altele, ce o mumă cu îngrijire de viitorul copilului său, i poate da nu numai fără pericol ci chiar cu profit. Dar vă recomand ca să aveți o băgare de seamă mare la alegerea ce veți face; vă recomand să nu uitați nici de cum, că nu este vorba numai de a amuza pe copil, ci încă de a-i forma gustul, inima și spiritul și de a-l face să câștige obiceiuri bune, cari să se înrădăcineze adânc în ființa lui.

Sfătuesc ca nimeni să nu fie risipitor de jucării: Mulțimea jucăriilor produce desgust, și copilul nu maî simte plăcere de nimic, devine caprițios, pretențios și nesuferit.

Aș voi de asemenea să nu facem pe copil robul jucăriilor sale, sub pretextul că costă scump. Știe el oare deosebirea dintre 20 banî și 20 lei? El știe un singur lucru, că aceste ju-

cării i-au fost date spre a se juca cu ele și el se amuzează cum se pricepe!

Intr'un moment de neîndemânare sau de curioșitate el le strică.

Ce este de făcut? A-l certa? A ne supăra? Acesta nu este mijlocul cel mai nemerit spre a-l face să țină mai mult la jucăriile sale.

Ar fi mai bine, crez, să ne adresăm acestui mic distrugător, cu un ton potolit și trist, deplîngându-l și mîhnindu-ne că s'a privat ast-fel de o distracțiune care-i plăcea.

Această privațiune, il va costa cu atît mai mult, cu cît nu-i vom cumpăra imediat obiectul fărămat.

Preluat în românește de

Maria Eniu Bălteanu.

STIINȚA LA INDEMANA TUTUROR¹

Sau viața omului și a animalelor etc., scrisă în formă de epistole către o fetiță.

Serisoarea a douăzeci și treia. „Lucrarea sîngelui asupra organelor.“

Scumpa mea scolărită!

Cînd ți-am vorbit întăia oară despre sînge, ți l-am infățișat ca intendent al corpului tău, și ce fel de intendent? Todauna deștept! Todauna pe drum! Cu buzunarele încărcate todauna de material ce reclamă mereu lucrătorii neosteniți ai localului în care bunul Dumnezeu a așezat mica ta persoană. Dacă vrei să pricepi bine cea ce urmează mai departe, trebuie să mergem cu comparația până la sfârșit.

Un intendent nu duce numai material lucrătorilor, le duce și porunci cum să lucreze. Ei bine, tocmai

¹ Vezi numerile precedente ale acestei reviste.

așa face și sângele, adică el nu are numai sarcina de a procura material, ci are și misiunea de a pune în mișcare toate părțile și toate organele corpului, îndemnându-le la lucru; căci, trebuie să știi că, aceste organe sunt niște robi foarte leneși, cari n'ar face nici-odată nimic dacă nu i-ar biciui sângele în ne'ncetata lui călătorie, tocmai precum ni se spune că se întâmpla cu țiganii când erau robi. Pentru ca să-i pună pe lucru, trebuia să stea vâtaful cu gârbaciul la spatel lor și să-i arză mereu.

Dar aș putea mai bine compara mașina corpului nostru cu o vioară al cărei sânge ar fi arcușul. Cât timp arcușul aleargă pe coarde, vioara cântă, dă semne de viață; de'ndată ce arcușul se oprește, vioara amuțesc și moare.

Vezut-ai sau auzit-ai vre-odată de leșin? Eă am văzut o mamă care, primind veste că i-a murit o fetiță, ce avea la școală, a căzut jos leșinată ca moartă, și figura i s'a albit, căci n'a mai avut sângele sub piele, din cauză că tot sângele s'a repezit spre inimă. Și noi știm că organele nestimulate de sânge încetează a mai lucra; creierii adorm; muscuii se destind; leșinatul pierde cunoștința, s'ermanul lui corp. cade jos și se rostogolește ca cum ar fi un cadavru, părăsit de suflet. Este drept că leșinul nu e moartea definitivă, dar este deja întreruperea vieții. Dacă însă natura nu și-ar relua drepturile sale și n'ar trimite din nou sângele la postul său, atunci de sigur că moartea ar fi definitivă. Vezi deci cât de însemnat este sângele pentru viață!

Cam aceasta a făcut pe unii din învățații vechimii să creadă că sufletul se află în sânge, ceea-ce nu era tocmai rău pentru acei ce căutaă să spună unde se află sufletul. Dar și cei ce-l puseseră în suflare aveau dreptate.

În fapt, sângele nu este sufletul corpului, adică nu

face să trăiască corpul de cât cu condiția de a întreține neîncetat și pretutindeni acel foc magic despre care am vorbit atâta în ultima mea scrisoare.

Pentru ca să pună pe lucru organele noastre, sângele le încălzește puindu-le foc pe inima lor. Din nenorocire, lucrarea organelor ține numai cât ține acest foc, așa de trebuincios vieții în cât aproape se confundă cu dinsa. Este focul sacru ce vestalele romane erau datorare să întrețină ziua și noaptea, fiind pedepsite cu moarte, dacă l-ar fi lăsat să se stingă un singur moment. Pentru ca să întreținem focul vieții, adică pentru ca sângele în corp să întâlnească pretutindeni hidrogen și carbon gata a se împreuna cu oxigenul, este de datoria sângelui ca și el să aducă pretutindeni cu sine și oxigen. Fără oxigen nu poate fi foc nici afară nici înăuntrul corpului. Oxigenul deci este puterea sângelui, așa că dacă organele corpului ar fi inundate de sânge vinos, de acel sânge negru care și-a pierdut oxigenul, n'ar mișca de loc; căci ori sânge negru, vinos, ori apă, tot atâta este pentru dinsele; ele cunosc și respectă numai sângele arterial, sângele roșu, sângele încărcat cu oxigen. Sângele negru este ca un bogat săracit și disprețuit de cei ce i-a hrănit el însuși.

Și pentru că scumpul nostru intendent (sângele roșu) se slește de oxigen în fie-care călătorie, s'ar sfârși în curând puterea lui și viața noastră, dacă nu și-ar încărcă din nou buzunarele cu oxigen, după fiecare călătorie. Din fericire plămânii sunt casa totdeauna plină, unde el se duce de reînoește mereu dreptul său de a ne face să trăim. Când vine *ultima suflare*, ultima sforțare a diafragmei, care închide casa pentru totdeauna, atunci ne luăm rămas bun de la viață, căci sufletul ne-a părăsit.

Sângele deci este cu minte, că-și face provizie de

combustibil, își strânge grăsime prin toate părțile corpului; căci, dacă stomacul din ori-ce cauză ar înceta de a lucra pentru câțva timp, și nici nu s'ar afla provizie de grăsime, atunci focul intern ar consuma mușculii și tot ce i-ar cădea în cale până n'ar mai găsi nimic de consumat în tot corpul, când s'ar stinge cu totul și corpul ar ajunge un cadavru, afară numai dacă s'ar întâmpla ca înainte de sleirea cu totul a puterilor corpului, stomacul să înceapă din nou a funcționa regulat.

Spre a pricepe și mai bine aceasta, îți voi povesti istorioara următoare:

Sunt patru sute de ani, de când un țăran francez, anume B. Palissy, își propuse să introducă în Franța fabricarea farfuriilor de faianță. El fusese lucrător într-o asemenea fabrică italiană, dar n'atlasese secretul, ci numai îl presupunea; cu toate acestea își puse în minte să-l afle el singur. Se face deci fabricant de vase din faianță, fără să întrebe pe nimeni, clădește cuptoare, strânge lemne cât poate, fabrică întâile sale vase cum se pricepe, arde cuptorul, viră vasele în el și așteaptă; dar nu reușește; de acea încearcă încă o dată, și altă dată, și tot așa mereu în decurs de 15 până la 16 ani, fără să se descurageze. Când lăsa tot materialul și banii adunați, își da cea mai mare silință să câștige și să economisească din meșteșugul său de gemurar, și iarăși făcea încercarea sa cu o stăruință ne mai văzută, nesimțitor la lipsa în care se afla, surd la batjocura vecinilor, neînduplecat la blestemele și ocările neveste-sa, care devenise furioasă contra lui.

Într-o zi, se răspândi vestea în sat că Palissy a înnebunit, căci își ardea casa spre a-și coace vasele. Și în adevăr, sfârșindu-se lemnele, când un cuptor era umplut cu vase, Palissy smulse ulucile grădinei, apoi sfărâmă mesele și în fine dușumeaua din casă, fără să

ție seamă de nimic, și cu ochii ținută asupra focului, arunca și iar arunca în cuptor. Era gata să smulgă și scândurile tavanului, când constată că vasele s'au ars.

Astfel face și sângele, când îi lipsește combustibilul. El își dărimă casa și o aruncă în foc, puțin câte puțin. Firește că întâi vine rândul grăsimii, care este proviziă de lemn a corpului și care poate dispărea fără ca el să sufere ceva. Apoi vine rândul mușculilor, mai folositori corpului, fără să fie cu desăvârșire indispensabili. După câteva zile de nemăncare, ei se topesc și rămâne pielea pe oase. Dacă nemăncarea se mai prelungește și carnea corpului nu mai există de loc, sângele nu stă la îndoială, atacă organele cele mai însemnate și dacă nu-i vine nimic în ajutor din afară, casa nu mai este de locuit și viața încetează. Omul atunci este mort de foame.

Dar, precum bietul B. Palissy nu lucra de cât pentru nevasta și copiii săi, având în vedere binele lor, chiar cu pericolul de a-i lăsa fără locuință, de asemenea și sângele a lucrat până în ultimul moment pentru interesul vieții și această lucrare de distrugere a avut rezultatul de a o prelungi într-o câtva, căci fără ea viața ar fi încetat mai curând.

Acum rămâne să vedem lucrarea organelor.

E. B.

LECȚIE DE PROBA

(DIN GEOGRAFIE)

*Făcută la școala primară „Petrache Poenaru”
din București*

(CLASA II)

I. PLANUL

1. *Introducere*; 2. *Tratare*; 3. *Resumat*; 4. *Lucrări acasă*

II. TRATAREA

1. Se stabilește liniștea; se face rugăciunea. Pe bancă nu e nici o carte, caet, etc.

Unde ne aflăm noi acum? N. (Noi ne aflăm acum în clasă¹). Ce este clasa? N. (...o parte a școlii). Mai sunt și alte clase? N. Cine e mai mare peste o clasă? N. (...profesorul). Ce formează toate aceste clase împreună? N. (...școala noastră). Pentru ce ați venit la școală? N. Ce este dar școala, pentru că în ea învățați? N. (...loc de învățat). Cine e mai mare peste o școală? N. (...directorul). În ce dați dacă eșiți din școală? (...curtea școlii). În ce dați dacă eșiți din curtea școlii? Ce vedeți de o parte și de alta a stradal? (...case, curți). Cine locuște în case? (...oamenii). Cu cine locuiți în casă? (...cu părinții, etc.) Ce formați împreună cu părinții, ceilalți frați și surori? Cine e mai mare într-o familie? (...tata). Familiile locuiesc departe una de alta? Ce formează mai multe familii, cari trăiesc aproape una de alta? (...o comună). Ce este dar comuna? Cum se numește comuna în care locuim noi? Numiți-mi și alte comune? Cum se numește persoana care e mai mare peste o comună? (... primar). Ce formează mai multe comune împreună? (...o plasă). Cum se numește plasa în care se găsește comuna noastră? (...Dâmbovița-Mostiște). Numiți-mi și alte plăși? Cum se numește persoana care e mai mare peste o plasă? Cum se numește comuna în care stă sub-prefectul? (...reședința sub-prefecturii). Ce formează mai multe plăși împreună? Cum se numește județul în care e plasa noastră? (...județul Ilfov). Numiți-mi și alte județe? Cum se numește

¹) Toate răspunsurile se dau în propoziții întregi.

persoana care e mai mare peste un județ? Cum se numește comuna în care locuiește prefectul? Ascultați? *Capitala județului nostru e București.* Care e capitala județului nostru?

Pauză.—*Miscări gimnastice*, executate cu mâinile la comanda propunătorului!

2. Cum se numește județul nostru? Astăzi vom vorbi ceva despre județul Ilfov!

Priviți portretul acela! (Portretul M. S. Regelui care e pe perete). Al cui portret este acesta? Cum vedeți dar aci pe regele nostru? (...după portretul său). Ce putem vedea după portretul regelui? (...cum este el). Ascultați! După cum putem vedea o persoană cum este după portretul său: tot așa putem vedea cum este un județ, ori o țară după portretul său. Cum se numește portretul unui județ, ori al unei țări? (...chartă). Priviți! Aceasta e charta județului Ilfov! (arătând charta). Ce putem vedea după charta județului Ilfov? (...cum este el). Ascultați! Noi mai putem vedea cum este județul Ilfov desemnându-l și pe tablă. Vom desemna dar chipul județului nostru, și anume îl voi face mai întâiu eu pe tablă, și d-v. pe urmă pe caetele d-v! Băgați de seamă!

În care parte e răsăritul, apusul, etc.? În care parte se însemnează răsăritul, apusul, etc. pe chartă? În care parte vom însemna și pe tablă răsăritul... apusul, etc?

Voiu însemna răsăritul pe tablă cu litera R; apusul cu A; etc. (Însemnez pe tablă punctele cardinale).

Cum se numește comuna noastră? Însemn pe tablă București așa: □ (Se însemnează cam în centrul tablei). În care parte a tablei am însemnat București? Județul Ilfov se întinde până departe împrejurul comunei noastre. Desemnez și pe tablă împrejurul punctului cu care am însemnat comuna noastră hotarul județului Ilfov. (Se desemnează). Priviți la tablă? Ce am făcut? (...județul Ilfov). Ascultați! Aci n'am desemnat tot județul Ilfov, ci numai hotarul lui. Când desemnăm numai hotarul unui județ, zicem că facem *conturul județului*. Ce am făcut dar pe tablă? Pentru ce? Țineți minte! În loc de contur mai putem zice *schiza* județului. Repetare.

Acum veți desemna și d-v. conturul județului Ilfov! Scoateți caetele! (la comandă). Nu veți face nimic pe caet, până ce nu vă voi spune eu. Ce am însemnat întâiu pe tablă? (...răsăritul, etc.). Veți însemna toți aceștia pe caet! În care parte a tablei am însemnat răsăritul... etc? În care parte veți însemna și pe caet răsăritul, etc.? Ce am însemnat a-

poi pe tablă? (...comuna noastră). În care parte a tablei am însemnat comuna noastră? (...mijlocul tablei). În care parte a caetului veți însemna și d-v.? Lăsați condeele! Priviți la tablă! (Cu un bețișor merg pe conturul jud. în ordinea în care l'am și desemnat, întrebând pe elevi de direcțiunea în care am mers după punctele cardinale; ast-fel: În care parte de la punctul cu care am însemnat comuna noastră, am pus capătul bețișorului? Încotro merg? Până unde? Încotro merg apoi? Până unde?... etc. (Ast-fel urmez cu întrebările până ce revin în punctul de unde am plecat). Faceți conturul cu degetul în aer! (Învățătorul face asemenea). Desemnați cu degetul pe bancă!

— **Pauză; cântare:** „Să trăiască regele!”

Acum veți desemna și conturul județului Ilfov pe caete. De unde începe? În cotro veți merge?... etc.¹⁾

Faceți cu toții conturul județului Ilfov. (În timpul cât elevii desemnează, mă plimb printre bănci, observând și îndreptând ținuta la scris).

Ați zis că mai sunt și alte județe pe lângă jud. Ilfov. Cu unele din acestea, jud. Ilfov se mărginește. Așa la răsărit jud. Ilfov se mărginește cu jud. Ialomița. În care parte am însemnat răsăritul pe tablă? Pentru că jud. Ialomița e la răsăritul județului Ilfov, în care parte îl vom însemna? (...dreaptă). (Se înseamnă pe tablă!). Inseamnați aceasta și pe caete! În care parte veți însemna jud. Ialomița? (Tot asemenea procedez și cu celelalte județe mărginașe).

Repetiție asupra limitelor. Cu ce județ se mărginește dar Ilfovul la răsărit..., apus, etc.

3) Despre ce am învățat ora aceasta? Care e capitala județului Ilfov? Cu ce se mărginește jud. Ilfov la răsărit, apus, etc.

Care e capitala județului Ilfov? Numiți-mi câte-va strade din București? (...Calea Victoriei...etc.). Cum se mai numește Calea Victoriei? (...Calea Mogoșoaiei). Mai cunoașteți vre-o comună, ce se numește Mogoșoia? Unde e Mogoșoia?

Vedeți dar în județul Ilfov avem o comună care se numește Mogoșoia; iar în București o stradă care se mai numește și Calea Mogoșoaiei. Numele acesta s'a dat încă de

¹⁾ Pentru prima oară elevii se deprind la reproducerea pe caet a desemnului de pe tablă; de aceea am insistat mai mult punându-i să facă atâtea exerciții.

mult de la o familie mare și bogată, numită Mogoș. Vă voi spune o istorioară frumoasă a unui om din familia lui Mogoș. El era vornic, adică Ministru.

Ascultați! Trăiau odată în București șapte frați voinici și viteji. Sora lor, numită Stanca, se măritase cu Mogoș, care, cum vă spusei, era vornic adică ministru, și locuia afară la țară. În fie-care vară Mogoș venia împreună cu Stanca la cumnații săi în București de patru ori, iar în fie-care iarnă de 9 ori, pentru că iarna sunt mai multe sărbători și oamenii au mai puțin de lucru.

Odată pe când frații Stăncuței așteptau pe cumnatul lor Mogoș și pe sora lor, văd departe o trăsură frumoasă, venind în fuga mare. Se bucurau cu toții căci aveau să vadă pe sora și cumnatul lor. Dar când trăsura se mai apropie se miră, că văd numai pe Mogoș singur. Aleargă cu grabă înaintea lui și cu nerăbdare îl întrebă de ce n'a adus și pe Stanca cu el. Dar Mogoș le răspunde, că pe când venia, îi eșiră în cale niște Turci și Tătari, și îi răpiră pe Stanca. Cei șapte frați supărați și infuriami pe Mogoș, îl muștrară aspru, pentru ce a fugit ca un fricos și nu s'a luptat până la moarte cu cei ce i-au răpit soția. Fratele cel mai mare apucă repede paloșul, (Paloșul.....) fratele cel mai mare, zic, apucă repede paloșul, îl asvârle în Mogoș, dar nu-l lovește. Atunci fratele cel mai mic aruncă și el cu paloșul și îl lovește drept în piept. Mogoș cade mort. De odată cei șapte frați zăresc o trăsură ce venia ca vîntul și era trasă de 12 cai frumoși și iuți. Spaima lor a fost mare, când văd pe Stăncuța în trăsură. Văzând pe Mogoș mort, Stăncuța începu să plângă și certă pe frații săi cum n'a priceput că Mogoș voia să glumească, când le-a spus că Turcii și Tătarii au răpit-o. Ne-mai putînd de durere pentru moartea soțului ei, Stăncuța cade moartă lângă el.

Istoriograa se repetă de elevi după întrebări.

4. Pentru lecțiunea viitoare fie-care să facă conturul jud. Ilfov pe caet. Să nu însemne de cât ce s'a învățat. Istoriograa să o știți fie-care, cei ce vor știo mai bine, să o spună și celorlalți, asemenea spuneți și acasă ce ați învățat azi la școală.

5. Rugăciunea o face propunătorul, copiii ascultă și o

zic încetinel după dînsul; îmbrăcare în liniște; povețe pentru copii cum să meargă pe stradă, doi cu doi.

N. Nicolaescu

elev în clasa IV la școala normală de institutori din capitală.

Notă.—Lecția a fost urmată de critica obișnuită, fiind de față colegii propunătorului și unii dintre d-nii profesori.

V. Gr. Borgovanu.

DIDACTICA MAGNA¹

DE

AMOS COMENIUS

Tradusă în românește de

PETRU GĂRBOVICEANU

Doctor în filosofie

Profesor de filosofie la Seminarul Central și de limba română la școala Normală a societății din București.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CAPITOLUL XVI

(Urmare)

9. (*Și cum accasta? Prin modul de viață, care se poate imita de la arbore, care are 1 trebuință de o nutrițiune cumpătată*). Corpul nostru se poate ține în putere și prosperare prin un cumpătat mod de viață despre care eî din punctul de vedere al medicului, voesc să amintesc aici numai câte-va și înadevăr prin un exemplu luat de la arbore. Pentru ca arborele să dureze ani mulți are necesitate de trei lucruri: 1) *de o continuă umiditate*, 2) *de o deasă eshalațiune* (evaporațiune), și al 3) *de un repaos periodic*. El are necesitate de umiditate, căci fără ea se vestejesce și se usucă. Inșă umiditatea trebue să fie cumpătată, căci dacă e prea multă 1 putrezesc rădăcinile.

¹ A se vedea numerile precedente ale acestei reviste.

Tot așa și corpul are necesitate de nutriment, căci fără el se consumă de foame și sete, însă să nu fie în cantitate prea mare, că se îngreunează și se apasă puterea mistuirii. Cu cât cine-va se nutrește mai cu cumpătare, cu atât se va face mistuirea mai cu siguranță și mai cu temei. Dar, pentru că cei mai mulți nu iau în băgare de seamă aceasta, de aceea 'și distrug prin multă mâncare puterile și viața. Căci moartea provine din boale, boalele din sucuri stricate, sucurile stricate din o mistuire rea, mistuirea rea din prea multă mâncare, adică se îndoaie stomacul cu atâtea bucate, în cât le mistue numai pe jumătate. De aceea e imposibil, ca cine-va să nu fie coprins de boale. *Mulți au mâncat așa de mult până au murit zice Sirach (37, 34); Cine mănâncă însă cu cumpătare, acela trăește cu atât mai mult*

10. (*Și aceasta să fie simplă*). Pentru conservarea unei bune sănătăți e necesitate nu numai de o nutriție cumpătată, dar și simplă. Pe un arbore fie chiar fraget nu 'l udă grădinarul cu vin sau lapte, ci cu lichidul comun tuturilor vegetalelor, adică cu apă. De aceea trebuie ca părinții să se ferească de a deprinde pe copii să fie capricioși în mâncare (cu fel de fel de bucate) și mai ales pe acei cari s'au devotat studiului sau cari voesc să se devoteze. Căci nu se povestesc în zadar, că *Daniil cu torarășii săi din sânge regesc cari trebuiau să se ocupe cu studiul mâncând legume și bând apă, au devenit mai apti și mai dibaci și cei și mai mult, mai descepi intelectualmente, de cât toți copiii, cari se nutreau din bucate regesci*. (Dan. I. 12 etc) Încă despre aceste particularități în alt loc.

11. (*2 De o deasă eshalațiune*). *Și de o deasă eshalațiune are necesitate arborele și de o deasă răcoreală prin vânturi, ploii și îngheț, căci alt-fel se slăbește ușor și se usucă*. Tot așa și corpul uman are necesitate de

mişcare; de ocupațiune, de exercițiu, fie în formă de joc, fie în serios.

12. (*Din timp în timp de repaus*). În fine, arborile are trebuință în anumite timpuri și de repaus, așa ca să nu producă incontinuu din sine ramuri, flori și fructe, ci să lucreze și în interiorul său preparând sucul, ca ast-fel să se poată împuternici. Insuși D-zeu a stabilit ca după vară să urmeze iarnă spre a procura repaus tutulor veșuitoarelor pe pământ și chiar pământului și a mai stabilit prin lege, ca țara să se sărbătorească în fie-care an din șapte în șapte (Leveticu 25). În același chip a stabilit D-zeu pentru oameni (și animale) noaptea, ca să și poată readuna iarăși puterile perdute de munca zilei, atât prin somn, cât și prin repaos. Insa chiar în micile intervaluri dintre ore atât spiritul, cât și corpul are trebuință de recreații, spre a nu se întâmpla ceva contrariu naturii. Așa dar, chiar între lucrările zilnice e folositor de a face o recreație, de a ține o conversație, de a face glume și jocuri de a face exerciții de muzică și altele.

13. (*De aceste trei bucăți atârână buna stare a corpului, însă numai dacă se observă cu seriozitate*). Cine observă aceste bucăți (adică să se nutrească cu cum-pătare, să exerseze corpul și să folosească mijloacile de împuternicire ale naturii) acela nu poate alt-fel, de cât să conserve viața și sănătatea, atât de mult pe cât e posibil; escepțiune numai de nenorociri ce vin de sus.

Așa dar, o bună parte a adevăratei organizațiunii a școlilor va consta într-o convenabilă împărțire a muncii și a repausului, sau a ocupațiunilor, recreațiunilor și conversațiunilor

14. (*Timpul destinat pentru lucru trebuie să se împarță bine*). Aceasta rezultă din o înțeleaptă împărțire a timpului necesar pentru lucru. Trei zeci de ani se

pare a fi un ce neînsemnat și se pronunță cu ușurință și totuși acești trei zeci de ani coprim multe luni mai multe zile și nenumărate ore. Într'un asemenea interval poate cineva să ajungă departe, numai dacă înaintea fie chiar cât de încet. Aceasta ne o arată creșterea arborilor; ei cresc așa de încet, în cât observându-se cu cea mai mare atențiune nu se poate vedea nimic, de oare ce se întâmplă cu încetul și fără să se observe. Totuși se poate vedea, că o plantă a crescut în fie care lună o bucată și că în timp de trei zeci de ani s'a dezvoltat într'un complet arbore. Tot așa stă lucrul și cu creșterea corpului nostru. Noi nu vedem cum crește; știm numai că a crescut. Și că chipul cum spiritul 'și apropie cunoștința lucrurilor nu e altul de cât aceasta ne arată cunoscutele versuri latine:

Adaogă micii tale gremezi încontinuu bob cu bob,

Și în scurt timp comoara ta s'a înălțat ca un munte.

15. (*Minunata putere a progresului*). Cine cunoaște puterea progresului va observa aceasta cu ușurință. În timp ce în arbore în fie care an crește din trunchiul numai o singură ramură, un singur vlăstar; acelaș arbore va poseda în timp de trei zeci de ani ramuri mari și mici cu miile; foi însă, flori și fructe fără număr. Și să se crează imposibil, ca omul prin activitatea sa să nu poată ajunge într'un interval de 20 sau 30 de ani la o anumită înălțime sau lățime? Să observăm lucrul mai de aproape.

16. (*O împărțire potrivită a timpului*). Zioa obișnuită are 24 de ore dintre care, eacă le împărțim în trei pentru trebuința vieții vom avea: 8 ore pentru somn, tot atâtea pentru afacerile exterioare (îngrijirea de sănătate, timpul mâncării, îmbrăcarea și desbrăcarea, recreațiunea, conversația cu amicii și altele) în timp ce pentru afacerile serioase făcute cu plăcere și fără plictiseală rămân numai 8 ore. Așa dar, săptămânal,

(dacă a șaptea zi se întrebuințează numai pentru repaus) rămân pentru lucru 48 de ore ; anual 2495 ; câte însă în timp de 10, 20 și 30 de ani ?

17. (*E în deajuns spre a dobândi o mare comoară de cultură*). Dacă cineva ar învăța în fie care an numai un singur rând dintr'o știință oare care, numai o singură regulă, o singură istorioară frumoasă, sau o zicătoare, cât ar fi de mare comoara cunoștințelor dobândite ?

18. (*Concluziune*). De aceea, Seneca se exprimă foarte nimerit : « *Viața e lungă numai dacă scim s'o folosim ; ea e destul de lungă și ajunge pentru executarea celor mai mari întreprinderi numai dacă se întrebuințează bine.* » Prin urmare, totul constă în aceea, ca să înțelegem arta cum să se întrebuințeze bine ori și ce. Aceasta voim s'o examinăm mai departe.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CAPITOLUL XVII.

Cerințele generale ale învățămîntului, adică cum se poate preda de către învățători și învăța de școlari cu temeinicie spre a se putea face progres.

1. (*Creșterea lucrurilor naturale se fac de la sine*). În Evangelia lui Marcu (cap. IV, 26 etc.), se află următoarea frumoasă parabolă a lui Isus Cristos. « Așa este împărăția lui D-zeu, ca și când un om aruncă semăntă în pămînt. Și dacă doarme, sau dacă se scoală, noaptea și ziua, semînța resare și crește cum nu știe el. Căci pămîntul produce din sine mai întăi iarbă, apoi spic și după aceea grâu deplin în spic. Iar când se coace fructul, îndată pune secera, fiind că a sosit secerișul.

2. (*Cazul acesta trebuie să fie și la cele artificiale*).

Mântuitorul arată aici, că D-zeu e care lucrează în toate și că omului nu-i rămâne alt ceva de cât să primească semințele învățaturii cu inimă curată, și că de la el provine, că totul încolțește și crește până se cöce de la sine, fără ca omul să observe în ce chip se întâmplă aceasta. *Așa dar, acei cari instruesc tinerimea n'añ alt-ceva de făcut, de cât să-î semene în suflet sămânța științelor, și s'o ude cu îngrijire; prosperarea și creșterea vin de sus.*

3. (*Plantarea e o artă*). Cum că spre a putea semăna și a planta, e necesitate de o anumită artă și experiență, știe orî și cine. Dacă un grădinar fără experiență, plantează o grădină, se întâmplă ca cea mai mare parte din plante să se usuce, iar dacă unele cresc, aceasta să fie mai mult grație întâmplărei de cât artei. Un grădinar cu experiență și cunoscător lucrează cu prudență, fiind-că știe unde, când și ce trebuie să facă și să nu facă spre a putea reuși în toate. Bine înțeles că câte odată nu'i succede nici celui cunoscător (pentru că e aproape imposibil omului de a putea îngriji de toate cu atențiune, ca să nu se întâmple ici și colea câte o greșală); totuși nu e vorba aici de prudență și întâmplare, ci de arta cum se pot împedica prin prudență întâmplările.

4. (*Metoda învățămîntului trebuie să fie tratată ca o artă*). Fiind că metoda învățămîntului a fost până acum așa de nesigură, în cât abia putea cine-va să îndrăznească de a zice: „Eu voiñ înainta cu acest copil în atâtea anî așa de departe; cu 'l voiñ iniția atît și atît în cultură, etc.; de aceea trebuie să observăm acum, dacă această artă a plantării spirituale se pot rezuma po o bază solidă, în cât să înainteze cu siguranță și să nu mai înșele?”

5. (*Și în adevăr, prin paralelismul artei cu natura*). Dar pentru că această bază nu poate să fie alta de

cât să potrivim pe cât e posibil cu îngrijire aceste operațiuni artistice cu operațiunile naturii (după cum am văzut în cap. XIV) să examinăm acum căile naturii cu exemplul paserii, care își scoate singură puii și dacă observăm cu ce succes se urmăresc căile naturii și de către grădinari, pictori și arhitecți, atunci vom înțelege cu ușurință cum că trebuie să se urmeze aceste căi ale naturii și de către educatorii tinereții.

6. (*Și pentru ce aceasta?*) Și dacă cui-va i se va părea aceste ecplăcări relative la căile naturii, neînsemnate, cunoscute și ordinare, atunci se bagă de seamă că eu am intențiune de a deduce din aceste lucruri zilnice și cunoscute ce se întâmplă în natură și artă cu bun succes (afară de școală) pe acele necunoscute asupra căror e îndreptată tendința mea. Și în adevăr dacă lucrurile din care scoatem forma prescripțiunilor noastre sunt cunoscute, atunci putem să sperăm că și concluziunile noastre vor fi cu atât mai evidente.

I PRINCIPIU

Natura e atentă asupra timpului potrivit. — (*I principii al naturii: ea nu întreprinde nimic care să nu fie la timp*). Pasărea, de pildă, care vrea să-și înmulțească specia, nu-și începe lucrarea în iarnă când totul îngheață, nici în vară, când totul arde de căldură și se veștejește; nici în fine în toamnă, când puterea de viață a tuturor creaturilor e în apunere de odată cu soarele și când tinerele creaturi sunt coprinse de o iarnă vrăjmașă, ci în primăvară, când soarele dă tuturor lucrurilor o nouă putere și o nouă viață. Și aceasta iarăși numai treptat. Căci în timpul când temperatura e încă puțin rece, pasărea concepe ouele în corpul său unde sunt apărate contra răului și le ține calde; iar când aerul devine mai temperat oue și în fine când timpul s'a făcut mai cald ies puii din gheoce

spre a se deprinde încetul cu încetul cu lumina și căldura.

8. (*O adevărată imitare a acestui principiu în grădinărie și arhitectură*). De asemenea și grădinarul e atent ca să nu întreprindă nimic ce n'ar fi la timp. Așa dar, el nu plantează nimic în timpul de iarnă (fiind-că sucul e atunci în rădăcini și nu se ridică spre a nutri vlăstarul); nici în vară (fiind-că sucul e răspândit peste ramuri); nici în toamnă (fiind-că sucul se retrage iarăși către rădăcini) ci în primă-vară când umiditatea se răspândește de la rădăcini și părțile superioare ale plantei încep să fecundeze. Insa chiar și mai târziu când mai e ceva de făcut cu arborele să se observe timpul favorabil, adică când e timpul de îngrășat, de curățit, de săpat, etc. Și arborele însuși și-are timpul său favorabil de creștere, de înverzire, de înflorire, de producere de fructe etc. Tot așa și arhitectul înțelept trebuie să observe timpul potrivit când să se cioplească lemnele, când să se fabrice olanele, când să se puc temelia, când să se facă zidurile și să se tencuască etc.

9. (*O îndoită abatere de la aceste cugetări în școli*). *Contra acestui principiu se păcătuiește în școli într'un îndoit chip:*

I. Prin aceea, că nu se alege bine timpul potrivit pentru exersarea spiritelor;

II. Prin aceea că mai târziu exercițiile nu se împart cu îngrijire, așa ca totul să progreseze treptat. Căci, cât timp copilul e încă mic nu se poate instrui, fiind-că rădăcinile judecății sunt prea mici. A instrui pe cine-va la bătrînețe e prea târziu, fiindcă inteligența și memoria sunt în decadentă. În mijlocul vieții e prea greu, fiind-că puterea inteligenței prin selurimea lucrurilor se risipește și cu anevoe se poate readuna. Așa dar, timpul juneții trebuie observat când forța vieții și

a inteligenței e în creștere: atunci totul prosperează și prinde adânci rădăcini.

10 (*O întreprind îmbunătățire*). Din acestea putem conchide ca :

I. *Instruirea omului să se înceapă în primăvara vieții, adică în etatea fragedă*; (etatea copilăriei e imaginea primăverii, juneța a verii, maturitatea a toamnei și bătrânețea a iernii).

II. *Orele de dimineață sunt cele mai potrivite pentru studiu*; (fiind-că dimineața corespunde primăverii, prânzul verii, seara toamnei și noaptea iernii).

III. *Tot ce trebuie învățat să se împartă dupe etate, așa ca nimic să nu se dea spre învățare ce nu s'ar putea pricepe.*

C R O N I C A

Congresul didactic. — Societatea română pentru grădini de copii — Comunele și județele față cu școalele.

I. (*Congresul corpului didactic*). După cum se știe, ¹ *congresul corpului didactic* s'a ținut anul acesta în București și anume în zilele de 26, 27 și 28 Martie. Reducerea tarifelor pe căile ferate și o reducere încă de 50 la sută pentru clasa III-a și de 30 la sută pentru clasa II-a oferită membrilor corpului didactic, a făcut ca congresul să fie cât se poate de bine populat, căci în adevăr au luat parte la acest congres peste 1000 de luminători ai neamului românesc. Ședințele s'au ținut în localul *Ateneului nou*, care e un monument de artă și o adevărată podoabă a capitalei și care a fost pus la dispozițiunea congresului cu multă amabilitate de către d-l Esarcu.

¹ Vezi revista „Lumină pentru toți” No. 10, an. 5.

Chestiunea pusă la ordinea zilei de către așa numita *comisiune permanentă* a congresului corpului didactic a fost *învățământul limbii române în școlile primare*. Multe și mărunte s'au discutat asupra acestei chestiuni, dar trebuie s'o spun cu inima deschisă, că mulți dintre vorbitori n'au fost destul de luminați asupra lucrurilor ce susțineau și că mulți erau conduși numai de principiul *că trebuie să vorbească, fiind-că e bine să vorbească*. Mulți au făcut și personalități susținând abecedarul lui X și criticând pe al lui Y și Z, ceea ce n'a făcut o impresie tocmai bună asupra multora dintre auditori, căci nu se vede la dinșii o *judecată logică și obiectivă*, ci din contră *multă patimă*. Nu s'a clasificat încă indetul ce înseamnă un abecedar lucrat după *metodul scrip-toleg* și un altul lucrat după *metodul cuvintelor nor-male*, după cum acum doi ani nu s'a clasificat de ase-menea mai de loc, ce deosebire este între *învățământul intuitiv și metoda intuitivă*.

Prin urmare, scopul cel adevărat ce urmărește acest congres al dascălilor, *adică luminarea în deajuns a fie-cărui membru asupra diferitelor chestiuni peda-gogice*, nu s'a putut ajunge anul acesta, după cum nu s'a ajuns nici în alți ani. Cauza nu e alta de cât greșita pro-cedare în discuțiune de pân'acuma și pentru ca să se poată curma răul, trebuie părăsită această procedare cu desăvârșire. Părerea mea este *ca comisiunea permanentă să apeleze de îndată la persoane competente, care să vie la congresul anului viitor cu memorii bine pregă-tite asupra chestiunilor anunțate încă de acum și apoi asupra acestor memorii ca bază să se deschiză discu-țiunea mai departe*. În urma citirii unor asemenea me-morii și punerea lor în discuțiune, fie-care membru al congresului va putea să caute o serie oare-care de cu-nosințe, însă toate într'o ordine, -- după legătura lor logică. Afară de acestea, prin o asemenea procedare, con-

gresul corpului didactic se va putea impune și autoritații superioare școlastice, cât și întregii societăți. Fie-care va vedea în congresul fel de *academie*, unde se ceru toate chestiunile de educațiune și instrucțiune, și autoritatea superioară școlastică va căuta să introducă în fapt. toate *desideratele* lui. Așa se procedează în Germania, Franța, Austria, etc., și de aceea li se și dă acolo congreselor de asemenea natură o importanță foarte mare mai ales de către guvern. Mult ar fi folosit corpul didactic de pildă, *desideratele* congresului din anul acesta, mai ales asupra unei chestiuni ca învățământul limbii române, dacă s'ar fi procedat după cum am arătat mai sus. Să sperăm însă că în viitor vom profita de experiențele trecutului și vom căuta să îndreptăm toate neajunsurile, ca cu chipul acesta să fim și noi mulțumiți de noi înșine și alții de lucrările noastre.

II

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(*Societatea română pentru Grădini de copii sau școli fröbeliane*). Ideile bine-făcătoare ori și cărin națiuni ale marelui pedagog german *Fröbel*, adică de a da cea mai mare îngrijire educațiunii micilor copilași tocmai în epoca când se pune baza dezvoltării lor trupești și sufletești și când încep a se manifesta diferențele lor inclinări, au găsit aderenți și la noi. Cel dintâiu care a căutat să le pue în practică e d-l Dr. *Barbu Constantinescu*. Dinsul a și întîlnit o societate în scopul acesta împreună cu câți-va români de bine deja de la 1881, când au și întîlnit și o grădină de copii. Ca membru al acestei societăți am asistat și eu la adunarea ținută de această societate, în ziua de 15 Aprilie, în localul institutului d-lui *Eniș Bălteanu*, și voi căuta să redau, pe cât se poate de just și pe cât permite o asemenea cronică și onor. cititorii ai acestei reviste punctele principale din darea de seamă

asupra mersului ei făcută de către d-l Barbu Constantinescu, ca fost secretar al acestei societăți.

Societatea a avut ca cheltuieli pentru întreținerea Grădinei de copii de la 1 Aprilie 1881 și până la Decembrie 1889, lei 44,273 și 10 b., iar ca venituri 56,572 lei și 39 b. Deci un escedent de lei 12,229 și 29 b. Budgetul pe anul viitor s'a aprobat cu 4450 lei la venituri și cu 4098 lei la cheltuieli, prin urmare cu un escedent de 352 lei. Intre persoanele care a ajutat mai mult societatea a fost în prima linie reșosatul *Vasile Papa*, care i-a lăsat prin testament suma de 5000 lei. După aceea societatea *Lazăr* lichidându-se, i-a dăruit suma de 11,000 lei, însă cu destinațiune specială de a servi la clădirea unui local propriu al societății. Onor. Primăria a capitalei contribuie cu 1000 lei anual și Așezămintele Brâncovenesti cu 500. In fine celelalte venituri provin din cotizatiunile membrilor.

Societatea a intretinut o *Grădină de copii* care a fost frecventată de copiii din ambele sexe în vîrstă de 3 — 7 ani și al cărui numer s'a ridicat în termen meziu până la 50, iar în lunile de primăvară și până la 80. Copiii de părinți cu avere urmează la Grădină cu plată, iar cei de părinți săraci și cei orfani, fără nici o plată. Grădina de copii e condusa de o *bunicică-educatoare* și de o *ajutoare*, iar un membru al societății are supraveghierea ca această grădină să funcționeze cât se poate de regulat. De un mare neajuns suferă însă societatea și anume că nu dispune de un local propriu pentru grădină. S'a făcut demersuri mai întâiu pe lângă onor. Primărie ca să cedeze un loc societății spre a putea construi cât mai repede un local. Primăria a promis aceasta și acum rămâne ca societatea să recurgă și la alte mijloace spre a putea mări fondul necesar unei asemenea clădiri. Nu ne indoim cătuși de puțin de reușită, când cunoaștem în deajuns sentimentele publicului român pentru asemenea acte atât de folositoare. Voiu reveni în *Cronica* viitoare asupra modului

cum trebuiesc interpretate ideile lui Fröbel mai ales acum când onor. Primărie a decis ca din împrumutul de 16 milioane să se facă și 4 școli fröbeliane în valoare de 160,000 lei.

III

(*Statul și Județele față de școlile rurale*). Anul acesta prin noul budget al statului nu se mai face deosebire între școlile rurale, adică de a mai fi școale de gradul I și școale de gradul al II-lea, ci din contră toate sunt de același grad, egalizându-se salariile tututor învățătorilor. Aceasta este o măsură luată cât se poate de bună și morală în același timp. Doe considerante în vederea aceasta. În comuna A, care avea o școală de gradul I, era învățător d-I D., un model de învățător. Mergea regulat la școală și acolo făcea treabă și nu glumă. Afară de aceasta școala lui era foarte populată, fiind-că învățătorul nostru știa cum să aducă pe părinți la convingerea, că e bine să-și dea copiii la școală. Un singur defect avea însă. N'avea nici o cunoștință cu oamenii zilei din partea locului. Și aceasta i-a fost din nenorocire spre paguba lui. Un alt învățător însă, d-I C., din comuna M., care avea o școală de gradul al II-lea, era un model de țărâe brău. Nu făcea nimic în școală. Părinții chiar nu vroiau să-și mai dea copiii la școală, de oare-ce vedeau și ei că nu învață mai nimic și că tes mai răi în privința purtării de cum erau. Un singur bun avea însă: Era bine cu ai zilei din partea locului și făcea politică guvernamentală lată. De aceea drept recompensă i s'a dat lui școala din comuna A, și în locul lui s'a permutat învățătorul nostru model de mai sus. Multe și multe cazuri s'aun întâmplat de asemenea natură. Multe și multe plângeri și proteste s'aun făcut, dar toate zadarnice. Afară de aceasta, era un ce nedrept și imoral ca dintre normalisți, absolvenți ai aceluiași școli normale, unora să li se dea școli de gradul I și altora de

gradul al II-lea, de și cei favorizați erau poate de multe ori inferiori în ceea-ce privește capitalul intelectual de cât ceilalți. Iată de ce egalizarea salariilor din partea statului e o măsură, cât se poate de bună.

Sunt însă unele județe unde învățătorii pe lângă salariul ce-l primiau din partea statului mai primiau câte o subvenție și din partea comunelor. Aceasta era după mine un ce bun, fiindcă servia ca un mijloc de încurajare și de răsplată în acelaș timp a activității depusă de învățători. Anul acesta sunt informat însă, că comitetele permanente județene au șters acele subvenții din bugetele comunelor, afară de județul Ilfov. Aci s'a luat ca normă maximum salariului de 165 lunar. De pildă, dacă învățătorul primește 80 lei lunar de la stat, + 3 gradațiuni = $110 - 80$ de la comună i se laie 25 de la comună și-i lasă numai 55 spre a putea primi 165. Trebuie să mulțumim comitetului permanent al județului Ilfov că a făcut și atât, dar să arătăm în acelaș timp că se putea procede în alt-fel. Dacă era vorba să se ia de normă un maxim de salariu, atunci trebuia să se ia făcându-se abstracțiune de gradațiune. Gradațiunea e un drept câștigat și nu trebuia să se calculeze de loc. Putea deci să procedeze astfel: învățătorul X are 80 de lei de la stat + 90 de la comună, prin urmare să i se laie 5 lei de la comună. Învățătorul Y însă are 80 de la stat + 3 gradațiuni, adică 110 și de la comună 90, deci 200. Trebuie să i se adune 80 lei primiți de la stat și cu cei 90 de la comună, și ceea ce trece peste 165 să i se laie, căci de alt-fel e foarte nedrept să i se socotească și gradațiunea care e o recompensă a îndelungii sale activități. Nu e just ca un învățător, care de abia funcționează de un an să primească acelaș salariu ca acel, care funcționează de 6 ani și care primește deja o gradațiune. Excepțiune s'ar fi putut face însă cu comunele bogate, cari puteau să plătească pe învățător și cu mai mult. Comitetele permanente județene au voit

însă, ca din economiile rezultate din tăcerea subvențiilor învățătorilor să se formeze un fond a parte și care să poată aduce comunei odată niște venituri indirecte. Mult mi-e frică însă, că această dorință nobilă a comitetului să nu dea nici un rezultat și să se întâmple ca acest fond să zboare din casa comunală sau să serviască cel puțin aiurea la mărirea salariilor altora.

Gârboviceanu.

REFORMA SCOALEI ÎN AUSTRIA

Episcopii catolici pretind cu tot dinadinsul ca direcția scoalelor să o aibă clerul.

În ajunul închiderii Camerilor de vacanța Paștilor, episcopul cardinal Schonborn a adresat ultimatul următor d-lui Taaffe, primul ministru austriac.

1. Scoalele publice trebuiesc organizate așa ca copiii catolici să poată urma cursurile fără temere de a fi amestecați cu copiii de alte confesiuni (rituri.)

2. Învățământul în școalele publice catolice trebuiește făcut de dascălii catolici cari trebuiesc formați anume în școale normale catolice, pentru ca să dobândească ast-fel aptitudinea necesară de a preda materiile religioase.

3. Numirea dascălilor la orî-ce școală rurală și urbană să se facă numai cu aprobarea clerului catolic.

4. Instrucția religioasă să fie predată de dascălul scoalei iar celelalte studii ale programului să fie aranjate și predate în spiritul religiei catolice.

5. Supravegherea școalelor catolice primare și pedagogice să se facă de oamenii bisericei catolice, numiți de episcopi cari să aibă o putere nemărginită. Aceasta ar însemna că guvernul ar fi înlocuit de cler și copiii necatolici ar putea fi excluși din școalele publice. Lupta are să fie crâncenă, vom vedea cine va isbui.

E.

RESULTATUL PRIMULUI CONCURS PEDAGOGIC

DARE DE SEAMA

asupra lucrărilor de calcul, cari au sosit la redacție în urma concursului publicat în No. 8 al revistei noastre.

Precum am amintit în numărul trecut al revistei noastre, la concursul publicat asupra calculului mintal și în scris în școala primară urbană și rurală, au sosit 6 lucrări.

Comitetul s'a bucurat vezând, că corpul nostru didactic dela școalele primare începe a da semne de viață, semne de concurență și emulație nobilă și pe tărîmul didactic-metodic, la noi cu totul părăginit. Scopul nostru cu publicare de concursuri era și este, să mijlocim a se începe la destelînirea și cultivarea și a acestui tărîm de nobilă activitate intelectuală. Prin urmare, suntem mulțumiți, că la glasul nostru deschis atîta oară în această chestie, au răspuns, deși de o cam dată nu prea mulți membri ai corpului nostru didactic primar, dar putem fi și mai mulțumiți, când avem să constatăm că majoritatea din lucrările încurse sunt niște *inceputuri cu adevărat bunișoare*, cari deși n'au putut toate obține vre-unul din premiile publicate, însă merită o mențiune bine-voitoare, domnii concurenți și alți învățători cu asemenea începuturi de cunoștințe metodice, urmînd înainte pe calea începută, pot fi siguri, că nu peste mult timp pot ajunge la un procedeu *didactic intuitiv, practic și rațional*, atît în calcul cît și în celelalte obiecte de învățămînt. Atunci apoi școala îi se va umplea de elevi, mînați de dorul și nu de silă de a învăța; atunci țărănul român, azi atît de străin școalei, de bună voie va îndeinde mîna de ajutor învățătorului, și acesta la rîndul lui încă va avea motive a se bucura de rezultatul muncii sale, azi atît de

grea și de cele mai multe ori lipsită de rezultate concrete. —

După această mică digresiune să ne întoarcem la lucrările pomenite. Comitetul le-a citit și judecat în trei ședințe, și le constatăm în următoarea dare de seamă:

I. Lucrarea cu deviza: «D-zeu dacă voește, Omul în lume isbutește,» etc., are o introducere bună; teoria desfășurată în scurt pe baza principiului intuiției în învățămînt. În partea practică tratează pe scurt calculul mintal cu numerele dela 1 până la 10, plecând pretutindeni de la intuiție, trecînd la procedeul de abstracție și în urmă la cele patru operații. Problemele alese din cercul școlarilor, binisor desfășurate și reușite. — Pe ici pe colo s'a strecurat însă întrebări, cari ne fac a presupune că d-l autor ar folosi în câțva în școala d-sale forma *individuală* în învățămînt. Greșeli în limbaj, ca «2 zeciuri» (pentru-ce nu «zeci»?) (Credem, că nu trebuiau să se strecore în o asemenea lucrare.

In resumat: Lucrarea atât după cuprîns cât și după formă este bună

II. În lucrarea cu deviza: «Prin stăruințe să învinge totul» — partea teoretică ca introducere în materie lipsește cu totul. D-l autor insistă cu desăvîrșire asupra intuiției numerelor unul și două, face abstracția prea repede, fără a stabili deosebirea de nume și număr, pe urmă trece la cele patru operațiuni cu exemple (practice și abstracte) bine înțeles primele două numere. Trecе la cele 4 operațiuni în cercul numeric dela 1—10 și în sfârșit arată modul procedării la adunarea cu numerele întregi. Unele probleme *nepractice* (bună-oară: «Tatăl dă unui copil 2 covrigi și mama 5 covrigi» etc.) Incredințăm pe d-l autor, că deodată atâția covrigi nu dau părinții unui copil.

In resumat: D-l autor n'a ținut în vedere cererea

comitetului, ca să-și motiveze procedeul practic prin unele principii didactice deja stabilite de metodică calculului. Lucrarea este unilaterală, încât d-l autor s'a condus singur de principiul intuițiunii, pre când dela calcul cerem azi *să fie și rațional*, să furnizeze o adevărată *gimnastică* a spiritului, cea ce în lucrarea aceasta este trecut cu vederea.

III. În lucrarea cu motto: «Știința numai atunci are valoare dacă o aplicăm cum se cuvine» — partea teoretică sau introducerea puțin clară și cam superficială. În partea practică se găsește unele exemple puțin practice... cu portocale, cu stânjini de lemn, pentru care se plătește tăiatul cu 10 lei de stânjin — prea scump chiar și în București.

În resumat: D-l autor se vede că se ocupă serios de aritmetica rațională, pentrucă lucrarea afară de scăderile arătate, în fond este bunișoară, pe când formula sa binisor de dorit.

IV. Lucrarea dela „Noul Brad“ are o introducere, care nu stă în nici o legătură cu învățămîntul aritmetic. Cunoștințele teoretice relativ la aritmetică sunt împrăștiate prin lucrare și puțin clar espuse. Singur principiul intuițiunii s'a ținut în vedere, de care s'a și c'am abusat, luând în ajutor și desennul obiectelor, care lucru nu aparține calculului. Procedeul didactic este cu puține abateri cel adevărat, bună-oară:

- a) calculul cu numerele dela 1—10;
- b) cu zeci curate 10, 20, 30 . . . 100;
- c) cu zeci și mimi 11, 21 99.

Și încă pe tot locul intuiție, abstracție și operații:

Scăderi mai bătaioare la ochi: Scrișoarea Țifrelor — după ce s'a făcut toate operațiile posibile — este prea târzie; dar apoi și esplicările, respective descrierile, Țifrelor ce se dau copiilor, mai mult încurecă procedeul. Cifre se arată simplu (după ce s'a făcut intuiția nume-

rului) în întregul său și apoi parte cu parte (ca și oricare literă la scris-celit.) Pe urmă «bețișoarele nu se scriu pe tablă» ci numai semnele lor (trupurile) și pentru ce *bețișoare de 0, 14 m.* (ca mijloace de intuiție).

Copii să-și imprimе în memorie o mărime stabilită aci cea de 0.1 m (1 dm.) Pe urmă expresiun ca «doi zece» (!)

In resumat: În fond lucrarea în partea practică, cu puține abateri este bună, teoria însă parte lipsește, parte este defectoasă.

V. Lucrarea cu motto: «În școala elementară., calculul pe din afară ocupă singur terenul, iar cel în scris ocupă pe școlari în făcere.» Această lucrare în partea teoretică este puțin clară și pe alocurea cu afirmații greșite, bună-oară, că aritmetica a fost introdusă în școala elementară de Pestalozzi (!). Legătura ideilor, altcum în cea mai mare parte adevărate, pe ici pe colo nu-i destul de logică, espunerea greoaie. Mijloacele de intuiție sunt bine aplicate, însă în alegerea esempleror nu s'a ținut destul cont de principiul «de la aproape la departe.» D. autor se vede, că citește manuale metodice — un obicei foarte de lăudat la d-sa, ca și la ori care altul, care pune asemenea munca, dar cunoștințele câștigate prin citire, trebuiesc bine apersepute și asimilate, dacă este ca să avem ceva folos de dinsele. Nu putem ghici, ce ar voi să fie „*misterele... cele mai elementare*“ în aritmetică, de asemenea... «cevi să resolve o cestiune de operațiune *problematică* etc...»

VI. Lucrarea a VI. Ias că este foarte scurtă, dar este lipsită de ori-ce principii generale aritmetice; probleme puțin potrivite — pentru aritmetica ce se face în școala, bună-oară să scoți pe copii pe câte unul afară din bancă — pe urmă pe mai mulți, ca ceilalți să-i numere. Înțelegem lucrul acesta, afară în curtea școlii la deprin-

derile gimnastice; dar nu în școală, unde folosind asemenea mijloace de intuiție, disciplina nu se poate ține nici un moment.

Prin urmare, judecând lucrurile din toate punctele de vedere, comitetul crede și *hotărăște* lucrarea de sub No. I vrednică de premiul al 2-lea; iar lucrările de sub No. II, III și IV le declară de bunăsoare, neputându-le însă acorda vre-unul din premiile publicate, pe când cele două de pe urmă, rămân a fi recunoscute de niște încercări, care repetându-se din partea d-ilor autori, pot duce la bune rezultate. În sfârșit trebuie să declarăm, că noi așteptăm, ca d-nii concurenți de o parte să ție strins în vedere, pe lângă principiul intuițivității și pe cele care cer, ca învățământul aritmetic să fie în asemenea măsură *practic și rațional*, iar de alta, ca procedul didactic să nu se mărginească numai la calculul cu numerele de la 1 până la 10, ori până la 100, ci să se li estins și materia din clasele ultime ale școlii primare.

Comitetul.

PERSOANA PREMIATA

Deschizându-se plicul cu deviza: *Dumnezeu dacă voește, omu'n lume izbutește*, etc., s'a cilit numele urîmător *Mihail Niculescu*, învățator la Băneasa, județul Ilfov,

Deci comitetul decerne premiul II d-lui M. Niculescu, avînd a se adresa la administrația Revistei spre a-și primi darul.

Ceilalți domni cari au concurat nu ne sunt cunoscuți, căci nu li s'au deschis plicurile, rămîind liberi a și le reclama sau a le lăsa în archiva Revistei.

Intuițiunea ca fundament absolut al instrucțiunii

De un timp încoace se vorbește și la noi, Români, foarte mult de „intuițiune, învățămînt intuitiv, intuitivitatea instrucțiunii.“ Aruncați o privire în revistele noastre școlare de orî-ce numire, deschideți manualele noastre pedagogice, orîcât de puține sunt ele, cercetați întrunirile învățătorilor noștri, și veți întîmpina la tot pasul acești termeni introduși în literatura școlară de pedagogul elvețian Pestalozzi.

Fenomenul în sine ar trebui să ne inspire bucurie, căci în adevăr singură intuițiunea face, ca învățămîntul elementar să fie *roditor*; lipsit de acest element, el rămîne sterp ca o holdă, care n'a legat. Privind însă lucrul mai de aproape, ne convingem, că nu toți câți strigă „intuițiune,“ fac aceasta în deplină cunoștință de lucru. Pentru unii vorba aceasta este simplu o expresie sforăitoare, menită a impune mulțimii, un articol de modă, ce cumpără omul, pentru că îl cumpără și alții, o firmă de bun credit, dupe care se ascunde un lucru slab. Câte manuale didactice nu ni-se prezintă ca compuse „dupe principiul intuițiunii,“ pînă și un curs de desen, ca și cînd cine-va ar putea să învețe a desena fără „semne,“ sau a înnota fără să intre în apă. — Mulți iarăși, vorbind de intuițiune, se gîndesc numai la „învățămîntul intuitiv“ ca *disciplină* (obiect propriu de învățămînt) cum s'a introdus el și în școalele noastre pentru primii doi ani de școală. Sunt foarte puțini acei, cari aș vederi clare și corecte în lucru.

Și cu toate acestea școalele noastre nu vor prospera, cum se cuvine, ci vor duce o viață lîngedă, bolnavă, pînă nu vom face *us lung* de învățămîntul intuitiv: întîi ca *disciplină*, al doilea ca *principii*.

Sunt pedagogi, adevărat că puțini, dar de bun nume, cari susțin, că nu are înțeles a se introduce în școală un învățămînt intuitiv aparte, adecă obiect de studiu propriu, cum

Îl avem noi și mulți alții, ci ajunge a ține numai la principiul intuițiunii, cu alte cuvinte : a preda fie-care obiect de învățămînt în mod intuitiv. Ei bine, cari sunt obiectele de învățămînt, ce se predau în primii doi ani de școală? Vechiul triviu : a scrie, a citi și a calcula, în frunte cu religionea. Este vorba a procura școlarilor începători un fond de intuițiunii clare, precise, sănătoase și de valoare durabilă, pe cari să se poată clădi instrucțiunea următoare. Spuneți-mi acum, rogu-vă, ce intuițiunii are să-și adune școlarul din învățătura obiectelor enumerate? La scriere și citire școlarul vede litere, vre-o 21, vede linii sucite și resucite, cum n'a văzut în viața sa și cari tocmai pentru aceea îl umplu de groază numai gândindu-se la ele. La calcul școlarul vede linii, cruci, bețe, cuburi, degete, bănci, etc. La religione el nu vede nimica, de cât doară varga catichetului, dar aude vorbindu-i-se de credință, nădejde, iubire, de pocăință și hirotonie, de pizmă și clevetire, etc. Vă întreb acum, domnilor : este înțelept a se clădi instrucțiunea următoare din vre-o zece obiecte și mai bine, a se clădi cultura și viitorul junimii noastre, pe un fundament atât de îngust, slab și abstract ?

Învățămîntul intuitiv ca fundament al instrucțiunii trebuie să conțină *toate elementele instrucțiunii următoare*. Facă pentru ce pedagogi ca Dittes, Kellner și alții cer un învățămînt intuitiv aparte, cum îl avem noi.

Dar atîta încă nu e de-ajuns pentru a se atinge scopurile instrucțiunii. Paralel cu învățămîntul intuitiv și după încheierea lui, toate obiectele de învățămînt trebuie a se preda în mod intuitiv; în locul disciplinei pășește acum principiul. Sub aceste semne numai școala va învinge de sigur.

Pentru a înțelege marea importanță a intuițiunii pentru instrucțiunea elementară și că numai instrucțiunea intuitivă poate aduce roade bine-cuvîntate, va fi necesar a ne uita puțin la natura copilului și la prima lui dezvoltare.

Copilul se naște trupestă deplin format; nu-i lipsește nici

un membru, — toate și-au forma lor naturală. Primele săptămâni le petrece dormind, și se deșteaptă numai, când simte trebuința de a mânca. Despre viața spirituală în stadiul acesta avem foarte puține semne: toată energia vieții pare a nu urmări alt scop, de cât a înainta creșterea fizică. Organele, cu ajutorul cărora micuțul intră în raport cu lumea externă (vederea, auzirea, mirosul, gustarea și pipăirea) nu și-au început încă activitatea lor. Vedem numai, că copilul *simte*, este *impresionabil*, căci lumina intensivă îl face să închidă ochii, atingerile mai grosiere îl fac să țipe; dar toate acestea se întâmplă *în afară de conștiința sa*, — copilul vegetează numai. Puține săptămâni în urmă însă începe a i-se deștepta și viața spirituală. Copilul vocește să vadă, să audă, să prindă; el începe a urmări cu ochii lumânarea aprinsă, a cunoaște pe muma sa, a o cunoaște chiar și numai pe voce. Numai Dumnezeu știe, de câte ori copilul s'a uitat la muma sa, fără să o vadă, a fost atins de vocea ei, fără să o audă. Vine însă un moment, o impresiune energică, când copilul începe a fi atent la obiectele, cu-l impresionează. Aceasta este nașterea sufletească; de aci încolo dezvoltarea lui spirituală se urmează pas cu pas fără întrerupere.

Simțirile sau *sensațiunile*, inconștii la început, devin succesiv conștii; astfel de simțiri conștii se numesc *percepțiuni*.

Lucrul însă nu se oprește aici, la simțiri și percepțiuni. Cu cât sensurile copilului (adecă vederea, auzirea, mirosul, gustul și pipăitul) se întăresc mai mult, cu atât copilul începe a deosebi mai bine unul de altul obiectele din giurul său, și observând același obiect de repetite ori, reunind într-o singură închipuire toate percepțiunile parțiale, câte i-au venit prin mijlocirea sensurilor de la același obiect, se produce în sufletul lui o închipuire totală, ce se numește *intuițiune*.

Deși intuițiunile, ce le dobîndim pe calea sensurilor de la obiecte și fenomene esterne, aparțin unui grad inferior al dezvoltării noastre sufletești, totuș ele sunt punctul de ple-

care și fundamentul la toată dezvoltarea ulterioară a sufletului; ele formează materialul, din care se clădește, în fond toată viața noastră spirituală; sunt sămînța, din care răsar la timpul său cugetele, simțimintele și voințele noastre. Căci se știe din experiență, că sufletul nu are nici facultăți, nici puteri, nici idei înnăscute; toată bogăția vieții sale o dobîndește el din contactul său cu lumea din afară, o dobîndește primind impresiuni și percepțiuni pe calea sensurilor și lucrînd cu ele mai departe; toată cultura spiritului și a inimii pleacă de la formarea intuițiunilor sensitive și toate calitățile, bune ori rele, ale intuițiunilor, trec și asupra culturii.

Cu un grad mai sus în dezvoltarea vieții noastre sufletești stau *representațiunile*. Amîndoe, intuițiunile și representațiunile, sunt icoane sau închipuiri spirituale; deosebirea este numai, că intuițiunile sunt închipuiri spirituale în prezența obiectului, iar representațiunile sunt închipuiri spirituale în absența obiectului. De aici urmează că, cu cât intuițiunea este mai clară și mai precisă, cu atât va fi și representațiunea mai clară și mai precisă, și din contră. Sufletul își formează concepte, judecăți și concluziuni singur numai din representațiuni: de aici provine marea importanță a intuițiunilor pentru dezvoltarea vieții noastre spirituale și că în adevăr ele sunt fundamentul absolut al intuițiunii.

Lucrul principal la intuițiuni este modul, cum se formează ele. De câte ori nu ni-se întîmplă noă celor crescuți, că contemplăm câte un obiect, dar întorcîndu-ne privirile de la el, nu mai suntem în stare a ni-l închipui sau reprezenta. Și dacă aceasta ni-se întîmplă noă, celor crescuți: cum am putea să ne supărăm pe un copil nedezvoltat, căci a fost superficial la contemplarea unui obiect? Din o contemplare superficială, nu se pot produce de cât intuițiuni întunecate, confuze. Învățămîntul însă are nevoie neapărată de *intuițiuni clare și precise*; numai astfel de intuițiuni pot fi conservate în memorie; numai cu intuițiuni clare și precise poate opera sufletul *cugetînd*.

De comun superficialitatea provine din nesiliința noastră la lucru; de aceea este indispensabil, ca privitorul să-și îndrepte tot cugetul său cu toată energia posibilă numai asupra obiectului de contemplat, ca ast-fel să-l poată privi cugetând și să cugete privindu-l. Învățătorul, care și-a deprins școlarii a privi cugetând, a făcut mai mult pentru ei, de cât învățându-i a citi și scrie; căci de ochi, cari în adevăr vîd, de urechi cari în adevăr aud, și de un spirit cugetător are trebuință ori și cînt în fie-care moment.

A înzestra copilul cu intuițiuni corespunzătoare, este chemarea învățămîntului intuitiv ca disciplină. El este tulpina comună, din care mai târziu se desfac — ca tot atîcea ramuri — celelalte obiecte de învățămînt.

Ori cît de bine îngrijit să fie însă învățămîntul intuitiv în primii ani de școală, se vor ivi, la tractarea celorlalte obiecte de învățămînt, părți sau regiuni întregi chiar, necunoscute școlarilor și cari vor trebui explicate și ele în mod elementar, plecînd de la intuițiuni. Dacă chemarea învățămîntului, intuitiv ca principiu!

Și în privința aceasta nu stăm așa, cum ar trebui să stăm cu atîția învățători eșiți din școale normale. Cunosc învățători, cari au predat casurile substantivului toate într'un cart de oră, fără să scrie o literă; au tractat un număr, fără a pune în vederea micuților un singur obiect concret.

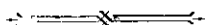
N'am intențiunea de a mă ocupa cu învățămîntul intuitiv ca disciplină; cine voește a se informa mai de-aproape asupra acestui obiect, acelaia îi recomandăm opul d-lui Borgovan: „Îndreptar teoretic și practic pentru învățămîntul intuitiv, în folosul elevilor normalisți, a învățătorilor, institutorilor și a altor bărbați de școală.“ București, Librăria și tipografia școalelor. Voiu zice însă puține cuvinte în privința învățămîntului intuitiv ca principiu.

Pentru ca învățătorul să nu greșească la aplicarea acestui principiu, se cere neapărat să cunoască bine natura fie-cărui obiect de învățămînt, să știe, cît fond cultural conține fie-

care, să pătrundă în firea lor și de acolo să deducă modul lor de tractare.

Obiectele se deosebesc foarte cu privire la influența, ce exercită asupra copilului. Unele influențează mai mult *formal*, deșteptând și întărind puterile spirituale ale școlarului; altele aduc materii pentru înmulțirea cunoștințelor, influențând prin urmare mai mult în sens *material*. Altele au putere *etică*, altele *intelectuală*, etc. Fie-care obiect reclamă o tratare deosebită, după cum îi este natura. Despre aceasta în numărul următor.

Vas. Petri.

AL II-lea CONCURS PEDAGOGIC CU PREMII

Comitetul revistei pedagogice „**Lumină pentru toți**“, în întrunirea sa de la 21 Aprilie curent, după ce s'a pronunțat asupra probelor venite la concursul asupra „*Calculului mintal*“¹ a decis să se publice un al doilea concurs asupra tesei următoare: „*O oră de calcul într-o școală rurală cu mai multe clase conduse de un singur învățător.*“

Concurenții vor arăta în mod complet *ântâia* problema: prima lecție de înmulțire a fracțiunilor zecimale în clasa III, din care să se vadă clar metoda de predare și temele de predare mintale și scrise, acestea atât în clasă cât și pe acasă; apoi să se vadă cum sunt ocupați elevii celorlalte clase, în aceeași oră, tot la aritmetică.

Concurenții vor observa condițiile următoare:

1. Manuscrisele să se afle la redacție cel mai târziu la 16 Iunie viitor, când se va întruni comitetul.
2. Manuscrisele nu vor fi subscrise de autor, ci

¹ Primul concurs pedagogic a fost publicat în No. 8 al revistei, acest an, V, iar rezultatul în No. 11 de față.

fie-care va purta un *moto* sau o *deviză*, care se va scrie și pe plicul scrisoarei ce va însoți manuscrisul, în care scrisoare să se afle numele autorului.

3. Scrierea va fi citeată și cu ortografia revistei (vezi No. 8, din Ianuarie, 1890).

Comitetul oferă trei premii :

I. Lucrarea care va merita premiul I, va fi publicată întreagă în revistă spre a servi de model ; iar autorului ei se va da gratuit revista pe 4 ani, viitorii sau trecuți, ori parte din cei trecuți și parte din cei viitori, după alegere, cunoscând că revista pe trecut e frumos legată.

II. Premiului al II i se va da revista pe trei ani și premiului al III pe doi ani, tot după alegere ca și premiului I.

Afară de premiile oferite acestor două lucrări din urmă, se va face asupra lor o scurtă dare de seamă, în coloanele revistei „*Lumină pentru toți*.”

COMITETUL.

MIȘCAREA PEDAGOGICĂ

Mișcarea a pornit de sus, probă lucrările următoare :

1) Proiect de reorganizarea învățământului rural elaborat de comisiunea numită de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice. București 1889 pag. 198 oct.

2) Proiect de programă a studiilor din școalele primare urbane de ambele sexe. București 1889 pag. 60 fol.

3) Proiect de organizare a școalelor normale de învățători elaborat de comisiunea numită de Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor. București 1889, pag. 123, quart.

4) Proiect de lege pentru organizarea instrucțiunii publice. Buc.

5) Proiect de lege asupra organizării școalelor reale.

6) Proiect de lege asupra organizării Asilului „*Elena Doumna*.”

Pozițiunea geografică a Românilor a dat loc și în timpurile trecute și în cel de față la o mulțime de in-riuriri streine, cari au contribuit să formeze în cursul

timpurilor cu elementele găsite o individualitate particulară a poporului român.

Cine poate să nege înriurirea Slavilor, Bizantinilor, Turcilor din trecut și astăzi a Francezilor și chiar a Germanilor? Interesul ce au popoarele din apus și trebuința noastră de cultură fac, ca legăturile noastre cu popoarele culte, să devie din ce în ce mai strinse. Organizarea mai întreagă a statului o datorim acestor popoare culte. În privința științei, a comerțului, a artelor, suntem în totul scolarii lor.

Dar în această tendință de a organiza totul după modelul popoarelor apusene s'au făcut foarte multe greșeli. Pripirea cu care am introdus reformele, ne-au făcut să uităm că Românul este o individualitate deosebită cu ideile, datinele și obiceiurile sale, astfel că netinând o legătură sau o urmare între ceea ce eram și ceea ce voiam să fim, reformele și cultura, ce s'au introdus, în loc să se lipască de noi și să formeze în conștiința noastră o unitate, au produs mai mult confuziune în ideile noastre despre stat și despre organizarea lui în genere. Idei extreme și utopii le-am primit tot așa de bine și cu bună-voință, ca și instituțiunile cele mai folositoare. În curând însă, după o experiență tristă le-am înlăturat și pe unele și pe altele.

La această confuziune de idei au contribuit două împrejurări: Nepregătirea poporului nostru pentru viața de cultură modernă și lipsa de cultură solidă în clasele dirigente.

Cine n'a văzut propagându-se idei destrucătoare societății și poporul urmând pe propagatorii acestor idei cu încredere? Lipsa de o cultură solidă în clasele dirigente o întâlnim la fie-care pas. De aci provin caractere mlădioase sau lipsa cu totul de caracter, ce observăm în societatea noastră. O cultură

superficială face pe om pretențios și gata a întreprinde ori-ce cu mai multă sau mai puțină pricepere.

Ca poporul român să fie pregătit pentru ideile de cultură modernă, pentru că fără voia noastră suntem împinși către acest curent, s'au gândit bărbații noștri de stat, care sunt pătrunși de idealul ce trebuie urmărit, ca să introducă reforme în stat atât pentru dezvoltarea lui materială, cât și pentru starea lui morală și intelectuală.

Pentru dezvoltarea materială a poporului s'au dat legi bune și s'au luat dispozițiuni economice raționale, astfel că împrejurările zilnice ne dau convingerea, că țara se îmbogățește, din ce în ce mai mult, și că poporul de jos cu întesirile și precauțiile luate poate să-și dezvolte puterile sale producătoare. Din datele statistice și din bugetul statului și ale autorităților județene și comunale, precum și din instituturile de credit, din mărirea capitalurilor particulare ne putem convinge, că țara a luat în privința economică un avânt așa de mare ni cât formează un contrast foarte isbitor cu starea noastră de acum 40 sau 50 de ani.

Această dezvoltare economică a statului nostru spre a fi durabilă, cere neapărat și o dezvoltare intelectuală și morală. Grijă noastră pentru asigurarea politică ca stat, apoi trebuințele noastre materiale au făcut ca reformele în această privință să nu fie considerate, ca făcând parte din ocupațiunile principale ale oamenilor noștri de stat.

Nestatornicia împrejurărilor politice a adus de multe ori pedică în această privință. Mai toți miniștrii au prezentat Camerilor Legiuitoare proiecte de legi atât pentru organizarea instrucțiunii, precum și a bisericii. Rari însă au fost aceia, cari având conștiință de trebuințele culturai noastre morale și intelectuale, propuneau măsuri mai practice. Cei mai mulți mergeau dibuind

și copilind legi din alte state, a căror organizare și tradițiuni istorice erau foarte deosebite de ale noastre. Astfel aflându-se că în cutare stat religiunea este scoasă din școli și că învățământul primar este încredințat mai exclusiv femeilor; au voit să introducă și acestea la noi. Alții făcând parte din pleiada acelorora, cărora li se părea, că vechile noastre instituțiuni sunt mai potrivite pentru noi, cereau reînviințarea vechii eforii, bună la începutul dezvoltării noastre de cultură, dar nepractică în zilele noastre.

Apoi amestecul politicii în școală a dat rezultate foarte triste. Căpeteniile politice, făcând parte din corpul didactic sub diferite motive găseau de cuviință de a nu da prin școală.

Un control la aceste rele în școală am fi așteptat de la reprezentanții poporului. Dinșii însă se ocupați numai de dotarea școlii și în acest sens s'a ajuns la acel rezultat favorabil pentru dezvoltarea ulterioară a ei, adică s'a dotat corpul didactic așa de generos, în câr rar se poate găsi un stat în Europa, care să facă sacrificii așa de mari pentru asigurarea pozițiunii materiale a corpului didactic. Acestea sunt faptele trecutului.

În timpul din urmă însă s'a simțit trebuința de reforme, atât în organizarea generală a instrucțiunii, cât și în formarea de programe speciale pentru fie-care ramură de învățământ. Acest curent nu a pornit de la corpul didactic, căci afară de câte-va cărți didactice, ce îndeplinesc trebuințele școlare și de singurul ziar pedagogic¹, ce apare în capitala României, nu cunoaștem vre-o publicațiune de valoare pedagogică, care să propună îmbunătățiri serioase în școală. Câte-va articole risipite prin ziarele politice tratează numai cestiuni cu totul particulare și adesea rezultând din interes per-

¹ „Lumină pentru toți.”

sonal. Congresele pedagogice nu au propus măsuri practice pentru o organizare rațională a școlii. Emițerea unei idei excentrice în sinul acestor congrese ne dă dovadă, cât trebuie să muncim, ca și învățătorul nostru să fie pe același nivel de cultură, ca și cei din statele culte.

Nepornind dar mișcarea pedagogică de la corpul didactic, administrațiunea centrală a instrucțiunii a luat în mână să dea o impulsie acestei mișcări, propunând reforme în această ramură însemnată a administrațiunii publice. S'au avut în vedere necesitățile școlii în genere cât și starea de cultură în care se găsește poporul nostru.

Așa, prin proiectul d-lui T. Maiorescu se completează legea instrucțiunii din 1864 și se propune mai multe îmbunătățiri simțite în școală în timpul de astăzi. Acest proiect se află trecut prin senat cu oarecări mici modificări. Sperăm că va fi votat de corpurile legiuitoare.

Proiectele de organizare a școlii primare, rurale și urbane, și a școlilor normale publicate de autoritatea înaltă școlară, sunt de cea mai mare însemnatate pentru că printr'insele se propune într'un mod rațional o organizare mai bună și aduc la conștiința învățătorului scopul școlii și se propun mijloacele cele mai lesnicioase pentru atingerea acestui scop.

Această parte este cea mai grea din organizarea școlilor. Ar trebui ca toți învățătorii noștri să o studieze aprofundat și să-și expună în public vederile adunate din practică, căci numai astfel vom putea avea niște programe bine combinate, care ar da rezultatele dorite.

Spre acest scop publicăm mai la vale programa școlii rurale, după care va urma programa școlii urbane, ca cunoștința lor fiind mai răspândită, să se poată

discuta în cunoștință de cauză. Noi ne vom face observațiile noastre în privința acestor programe; fiindcă de la aplicarea unor programe bine combinate depinde și viitorul școlii române.

C.

PROGRAMA SINTETICA A CURSULUI ELEMENTAR

RELIGIUNEA

Scopul. Introducerea copiilor în învățăturile bisericii creștine ortodoxe și deprinderca lor cu o viețuire conformă cu faptele Mântuitorului Christos și a bisericii sale. Participarea lor conștientă la oficiile religioase.

Resultatul la care trebuie să se ajungă prin studiul religiunii este să ajute pe om a purta mai ușor poverile vieții.

Învățătorul pe de-o parte va deprinde pe copii a se feri de eresuri și credințe deșarte, iar pe de alta, îi va îndemna a se împotrivi tot-d'auna înfruntării scepticismului, care pe nesimțite împinge pe omul ignorant la desfrâu și crimă, sfârșind mai adesea cu desnădăjduirea.

Clasa I. (Anul I școlar). Câte-va rugăciuni. Câte-va istorii din vechiul testament.

Clasa II. (Anii școlari II și III). Câte-va istorii din vechiul și noul testament, cu învățăminte morale, rezultând din istoria sacră ce s'a învățat. Câte-va rugăciuni. Cele 10 porunci.

Clasa III. (Anii școlari IV și V). Istorii din noul testament. Catechismul. Noțiuni de istoria bisericească. Viața câtor-va sfinți mari.

Instrucțiuni metodice.

a) *Istoriile biblice.* La tratarea istoriilor biblice se vor ține în seamă următoarele observațiuni:

1) Istoria se va povesti viu și liber într-o limbă apropiată de textul biblic.

2) Mai întâi se va povesti istoria întreagă, apoi ea se va descompune în capitole dându-i-se fie-cărui capitol un titlu scurt. Prin întrebări copilul va fi ținut să-l reproducă în întregimea lui.

3) Se va stărui mult ca copil să-și apropieze istoria în mod sigur prin repetare. Se recomandă copiilor a reciti acasă istoriile învățate.

4) La tratarea fie-cărui istorii se vor preciza treptat, după gradul de dezvoltare al copiilor, cele mai însemnate momente istorice, se vor explica lucrurile precum și motivele psihice ale persoanelor intrate în acțiune.

5) Cu ocazia dezvoltării învățămintelor etice se vor pune întrebări precise ca ast-fel copilul să poată însuși cunoaște subiectul despre care e vorba, ca și cum l-ar avea dinaintea ochilor.

6) Adevărul dobândit se va imprima în mod definitiv în sufletul copiilor printr'un învățămint moral din Sf. scriptură.

7) Tablourile biblice se vor arăta tocmai la urma fie-cărei lecțiuni, când copiii vor fi puși să explice înșiși acțiunea reprezentată prin imagine.

8) La tratarea în general a materiei trebuie să domnească pretutindeni claritatea și căldura inimii, pentru ca ora de lecțiune să aibă cu chipul acesta un caracter edificător.

b) Catechismul.

1) Conținutul textului din catechism se dezvoltă prin materia istorică din biblie, precum și din exemple trase din viața casnică și publică.

2) Copilul ilustrează învățămîntul din catechism prin alte exemple din istoria sfîntă sau din viața omenească.

3) În tot timpul tratării lecțiunii, învățămîntul moral nu va fi perdut din vedere nici un minut, pentru ca ast-fel să se poată imprima în sufletul copilului bine și cu înlesnire.

4) Pentru deșteptarea simțului religios, se vor cânta din când în când imnuri religioase.

5) Pentru ca adevărul religios să poată înrîuri și asupra voinței, se vor aduce exemple analoage din diferite împrejurări ale vieții, mai cu seamă din acelea pe cari copii înșiși le au încercat sau au văzut petrecîndu-se în jurul lor. „*Tua res agitur*“.

6) Ora de catechism trebuie să fie predominată de o vie însuflețire, ca materia catehetică să se poată asimila pe deplin, avînd drept rezultat înălțarea sufletească a copilului.

LIMBA ROMÂNĂ

Scopul. Înțelegerea și cunoașterea limbii române după rostul ei, potrivit cu gradul de cultură elementară, ce trebuie să posedă săteanul și cu nevoile lui. Copiii să ajungă a-și expune cu înlesnire fără greșeli gândirile și simțirile, apoi a pricepe ideile altora, exprimate prin graiul sau prin scrieri de tipar și de mână; cu deosebire să poată ceti cu folos publicațiunile oficiale, privitoare la întocmirea intereselor de tot felul locale și generale ale țării.

Grija de căpetenie a învățătorului va fi să însuflețască tineretului rural iubire adîncă pentru limba noastră; să-l facă a se mîndri cu ea, dovedindu-i că mai ales păstrarea ei a mîntuit neamul românesc de perzare; să-l obicinuească a se feri și a se desbăra de întrebuintarea fără nevoie a atîtor cuvinte noi, cari, ca o polcială de soiul străin, nu se învoeste cu firea ei, nu o împodobesc, ci o întunecă și urătesc; să-l deprindă a citi cu drag literatura populară și pe scriitorii noștri de frunte, precum și a culege din gura bătrînilor nestimatele giniului național, risipite încă pretutindeni pe fața pămîntului românesc.

Clasa I. (Anul I școlar). Eserciii de vorbire, scriere și citire: exerciții pregătitoare de vorbire și de înțiuțune; obiectele de vorbire și de înțiuț se aleg din sfera vieții copilului.

Descompunerea propoziției în cuvinte, silabe și sunete, și vice-versa. Exercițarea cu sunetele și literile scrise și imprimate, în compunerea cuvintelor. Citirea (rar și cu rostirea lămurită a sunetelor). Explicarea materiei cetite. Exerciții de copiere sub conducerea învățătorului. Memorizarea de poezii ușoare însă cu valoare literară reală.

Clasa II. (Anii școlari II și III). a) *Cetirea:* Cetirea expresivă cu observarea punctuațiunii. Explicarea cuvintelor, obiectelor și a coprin-sului bucatii de lectură. Reproducerea, după înțrchrări, a materiei cetite,

cu tendință continuă ca răspunsurile să fie date cu cuvinte deosebite de ale cărții.

Memorisarea de bucăți de lectură alese și felurite prin coprinsul lor.

b) *Exerciții de gramatică*: Separarea silabelor și întrebuințarea literelor mari. Proposiția simplă. Substantivul, articolul, pronumele, adjectivul, verbul, numeralul, genul, numărul și declinațiunea substantivelor; persoanele și numărul la verbe. Cele trei timpuri principale. Formarea de cuvinte. Pe lângă tratarea în scris a materiei din gramatică, se vor face neconținut exerciții de copiere metodică din cartea de lectură. Scurte descrițiuni—numai prin imitațiune de modele bine alese.

Clasa III. (Anii școlari IV și V). a) *Cetirea*: Cetire expresivă și curentă de producțiuni imprimate și scrise. Explicări de cuvinte și obiecte. Arătarea cuprinsului și a rinduirii ideilor unei bucăți de lectură. Memorisarea de bucăți de lectură alese.

b) *Gramatica*: Exerciții de ortografie. Proposiție dezvoltată. Continuarea etimologiei. Timpurile secundare. Conjugările verbelor. Adverbul, propozițiunea, conjuncțiunea și interjecțiunea. Formarea de cuvinte. Propozițiunea contrasă și frasa. Elipsa. Punctuațiunea. Reproducțiunea orală și înscrisă a bucăților de lectură tractate. Descrițiuni, narațiuni, epistole, contracte, petițiuni, prescripțiune verbale, etc.

Observațiuni metodice. — I. *Cetirea*.

1) La alegerea bucăților de lectură se va ține în seamă totodată și lucrurile despre care se tratează.

2) În orele destinate pentru cetirea curentă, explicațiunile, atât cele de gramatică cât și cele de lucruri, se reduc la strictul necesar.

3) Cetirea întregii bucăți de lectură de către învățator se face numai atunci când e de trebuință să se producă o impresiune asupra inimii, sau când citirea ei de către învățator ar ușura înțelesul și ar îndrepta intonațiunea punctelor celor mai de efect.

4) Cetirea trebuie să alterneze, adică să se facă individual și în cor. Fiecare școlar citește mai întâi un period întreg și așa mai departe, până ce toată clasa a căpătat cunoștință de coprinsul bucății.

5) Citirea să se rostască rar, sonor și explicit, cu articulațiune exactă și o vocalizațiune curată, observându-se punctuațiunea. Spre a se feri de intonațiune falsă, se recomandă, câte odată, citirea unei singure propoziții sau frase în cor sau individual, accentuându-se toate condițiunile unei bune cetiri. La sfârșitul fiecărui exercițiu se va sintetiza oral bucata citită, amintindu-se și alte frumuseți sau lucruri interesante literare, cetite mai înainte. Pentru a se pătrunde mai bine înțelesul lor, se pot recomanda bucăți de valoare spre citire acasă.

II. La tratarea bucăților așa zise *de model* se va avea în vedere:

1) deplina pricepere a conținutului; 2) cetirea curgătoare, logică și estetică.

Spre asigurarea deplinei priceperi a conținutului se vor observa următoarele reguli: a) Se face o preparațiune analitică, menită a deștepta interes și a ușura înțelegerea conținutului bucății; b) Învățătorul își împarte de mai înainte bucata întreagă în porțiuni mai mici, cari se citesc una câte una, școlarii fiind îndatorați a-și da seama ei înșiși de cuprinsul fiecăreia din acele părțicele; astfel se stabilește șirul ideilor din întreaga bucată și învățătura generală ce reiese dintr-însa.

Pentru ajungerea la cetirea estetică se citește bucata întreagă, acum bine înțeleasă, de către învățător cu tonul convenit, apoi de câte-va ori de către școlari, alternând iarăși cetirea individuală cu cea în cor. La recitări, se repetă fie-care părțică până când școlarii o pot rosti din memorie; recitățile se învață, prin urmare, chiar în cursul lecțiunii împreună cu învățătorul. În cursul cetirii să recitării se trage atenția copiilor asupra frumuseții limbii, iar, la fine, învățătorul poate adăoga în puține cuvinte, notițe literare despre genul bucății citite,—lămurind, spre exemplu: ce se numește fabulă, legendă, etc. și asemenea pe scurt, despre autor, precum cine e, când s'a născut, unde a trăit, cum e limba lui, fără amănunte tehnice.

SCRIEREA

- 1) Toți copii unei clase învață și scriu împreună.
- 2) Exerciții pentru deprinderea degetelor, a mâinei și a brațului.
- 3) Tratarea fie-cării litere în parte se face în modul următor: a/ scrierea ei pe tablă; b/ analiza părților din care ea se alcătuiește, cu numirea și descrierea lor; c/ scrierea în aer; d/ scrierea pe placă sau în caet; e/ corectarea generală.
- 4/ În clasele I și II se fac deprinderi după dictare rară (câte 10 minute).
- 5/ Se vor face deprinderi numai la scrierea, pe care o cere viața practică. Cifrelor trebuie asemenea să li se dea o deosebită atențiune.
- 6/ Se va stăruie mult în privința ținutei naturale a corpului, a condeiului și a caetului, precum și a curățeniei și a executării cu acurateță a lucrărilor.

GRAMATICA

I. Principiul Studiului gramaticii este următorul: cât se poate de puține reguli, cât se poate mai multe deprinderi. Se va stăruie cu deosebire în privința formelor gramaticale esențiale unei vorbiri și scrieri corecte. Ortografia și stilul stau în cea mai strânsă legătură cu studiul gramaticii.

II. La ori-ce lecțiune de gramatică se procedează în modul următor: 1) Se dau numeroase exemple, 2) copiii sunt conduși a estrage singuri din ele regula gramaticală, 3) enunțarea și întipărirea regulei, 4) aplicarea regulei aflate la exemple numeroase noi.

Exemplele de la începutul lecțiunii se vor lua mai ales din bucăți de lectură ce stau în legătură totdeauna și cu alte studii, spre exemplu, cu științele naturale.

Din timp în timp se vor face deprinderi ortografice și încercări de gruparea cuvintelor în familii prin compunere și derivare.

ORTOGRAFIA.

Învățarea ortografiei e nedespărțită de studiul gramaticii. Cu ocazia tractării propozițiilor se pun în evidență și diferitele cazuri de ortografie. Învățătorul va trage, la timp, atențiunea copiilor asupra scrierii cuvintelor și va stăruie, cu ajutorul exemplelor și a explicațiilor, ca ei să se deprindă a scrie fără erori ortografice. Învățarea în mod abstract a regulilor ortografice este interzisă.

COMPOZIȚIUNILE.

I.—1. Compozițiunile își iau materia și motivele din cartea de lectură și din deosebitele studii reale. Ori-ce compoziție se tratează mai dinainte și se prepară bine din toate punctele de vedere. Școlarii sunt îndatorați a se încerca să dea materiei pregătite o formă oare-cum liberă, servindu-se de propriile lor idei și cuvinte. Câte o dată se vor da ca teme obiecte și evenimente din sfera vieții reale a copiilor.

2. Fie-care temă este o lucrare întreagă, și de aceea se vor înlătura temele cari ar cere o continuare a lucrării.

3. Spre a se împiedica uniformitatea sau asemănarea prea mare a compozițiunilor, învățătorul va stăruî, pe cât se va putea, ca fie-care școlar să lucreze independent întru cât privește cuprinsul, construcția frazelor și alegerea expresiunilor.

4. Ambele grupe ale unei clase lucrează aceeași temă.

5. Compozițiunile se trec și numerotează în anume caet.

6. Semnele de corectură sunt: O=cu eroare ortografică; I=cu eroare de punctuațiune; + = cu eroare gramaticală; ? = cu eroare de cunostința lucrului; √ = cu omisiune.

7. Erori ce școlarii înșiși le pot corege, se subliniază numai.

8. Notele se pun cu țifre. Grade intermediare se întrebuințează foarte rar.

II. Procedarea la o temă de compoziție :

1. Pregătirea compozițiunii prin: a) precisarea punctelor principale pe tablă; b) expunerea întregii lucrări.

2. Scrierea compoziției însoțite de numele școlarului și data.

3. Strângerea lucrărilor și corectarea lor de către învățător.

4. Discutarea erorilor întâlnite la mai mulți școlari.

5. Copierea pe curat și revizuirea din nou.

6. O recopiere în urma revizuirii se va cere numai în cazul când vre-un școlar și-ar fi scris și corectat rău compoziția la prima copie.

ARITMETICA

Scopul. Școlarii să fie în stare de a rezolva cu siguranță și ușurință probleme din viața practică, atât oral cât și înscris, precum și de-a măsura și calcula suprafețele și corpurile cele mai simple.

Studiul acesta caută a desvolta în elevi spiritul de economie, de orânduială și de prevedere.

Aceste îndemânări lipsesc încă sătenilor noștri.

Învățătorul deprinde dar pe copii să prețuiască valorile lucrurilor, să deslege ușor și singuri problemele gospodăriei rurale, spre a trage prin chibzuință și calcul toate foloasele din prejurul lor.

Clasa I (Anul 1 școlar). — Cele patru operațiuni fundamentale cu numerele de la 1—20, atât oral cât și înscris. Monete, măsuri și greutate, întru cât împărțirea lor e bazată pe 10.

Clasa II (Anii școlari 2—3). — Cele patru operațiuni cu numerele de la 1—100—1000, atât oral cât și înscris. Monete, măsuri și greutate, întru cât împărțirea lor e bazată pe 100 și 1000. Noțiuni elementare de fracțiuni.

Clasa III (Anii școlari IV—V). — Cele patru operațiuni fundamentale cu numerele întregi și decimale. Numerele complexe. Fracțiunile ordinare ce se întrebuințează mai mult. Aplicațiunea celor patru operațiuni

fundamentale la probleme din viața practică. Probleme de regula de trei simplă. Calcul oral. În vederea intereselor locale și a carierei viitoare a copiilor, se va face și socoteli privitoare la economia rurală, la industrie și comerț local, etc. Calcularea suprafețelor și a volumelor.

Observațiuni metodice

1. La studiul aritmeticii se vor urmări, cu aceeași stăruință, două scopuri: înțelegerea operațiunilor de aritmetică și executarea lor cu siguranță și îndemânare. Resultatul final este: absolventul școlii să fie în stare să rezolve problemele ce i se prezintă în viața practică cu pricepere și ușurință.

2. Calculul din memorie (oral) în ora de aritmetică vine în prima linie. Toate exemplele de aritmetică se vor executa, stăruindu-se ca școlarii să vorbească corect ca limbă și să judece scurt și precis. Fiecare problemă se va repeta de atâtea ori de câte ori cere trebuința, ca și școlarii cei mai slabi să o înțeleagă bine și să o lucreze cu înlesnire.

3. La calculul oral se vor întrebuința numere mici și numai fracții ușoare.

4. Problema se enunță numai odată. Se combate cu energie calcularea prin șoptire, întrebuințarea degetelor sau altor semne.

5. Problemele se vor da fără întrebuințarea cărții de aritmetică. Ele se vor potrivi după trebuințele vieții practice în genere și în parte. Se vor întrebuința cu deosebire monetele, măsurile și greutatele usitate în localitate. Se va cere școlarilor a găsi înșiși probleme analoage celor tratate.

6. La început, forma problemei se dă pe larg, și tocmai mai târziu se întrebuințează formele cele libere și scurte.

7. Numărul problemelor ce sunt a se trece în caet îl determină timpul și gradul de progres al clasei sau al grupeii de școlari.

8. La calculul înscris se stăruiește ca scrisoarea să fie bună și curată, problema bine pusă și tot-d'a-una deplin rezolvată. Resultatele calculate din memorie sunt permise numai la problemele de același fel, ce se repet adese-ori.

9. Problemele de încercare se trec în caet. Ele vor fi scrise bine și părțile lor se vor deosebi prin linii trase cu rigla!

10. Lecțiunea de aritmetică se petrece în modul următor: a) exerciții asupra materiilor ce trebuie să servească ca bază: adăuina, subtracțiunea, formarea de serii (numărarea înainte și înapoi), aflarea diferențelor, tabla lui Pitagora (mici și mare, cu unimi, zecimi și sutimi), coperinderea unui număr într'altul, cu stăruință asupra descompunerii dividendului (în clasa III cu luare în considerație de probleme cu fracții etc). b) La tratarea materiei în clasa II, se va ține în seamă și repetiția ce trebuie să o facă cu ocazia aceasta, și cei din clasa a III; altfel, cei din urmă calculează probleme în scris. c) Pe când cei din clasa III se ocupă cu materia lor, cei din a II se exercează la probleme în scris. d) Tratarea percurge următoarele grade metodice: înțuițiunea, gândirea și aplicarea.

DESEMNUL ȘI GEOMETRIA

Scopul. Măsurarea și evaluarea mărimilor numai din ochi și proiecțiunea aplicată la obiecte simple. Cunoștința corpurilor geometrice celor mai însemnate.

Clasa I și II (Anii școlari II și III).—Materia de studiu a primilor trei ani școlari este compusă din exercițiile pregătitoare, care trebuie să servească ca bază comună pentru caligrafie și desen, în vederea câștigului unui oure-care grad de îndemânare. După aceste exerciții urmează desemnarea de obiecte ușoare.

Clasa III (Anii școlari IV și V). — De la cub, ca punct de plecare, școlarii primesc noțiunile diferitelor suprafețe, unghiuri și linii. Exerciții de desemnarea diferitelor forme ce au ca bază linia dreaptă, unghiul, triunghiul și patrulaterul. Aplicația acestor forme la figurile cele mai simple.

Observațiuni metodice

a) *Desenul*.—1) Studiul desenului începe în clasa II. Exerciții pregătitoare încep odată cu învățământul intuitiv.

2) Ambele grupe din clasa II desemnează împreună același lucru. Ambele grupe din clasa III desemnează asemenea același lucru împreună.

3) La fete, desenul stă în legătură cu lucrul de mână. Aci se vor întrebuința și culori.

4) Linii drepte și curbe se pot trage, pentru ușurare, și cu instrumente, în caz când desenul nu cere anume mâna liberă și după ce școlarii sunt în deajuns exercitați a le duce cu mâna.

5) În fiecare clasă se vor face, din când în când, exerciții de desen din memorie sau după dictare.

6) Se înțelege de sine că învățătorul va proiecta mai întâiu desenul pe tablă și va îngriji apoi ca școlarii să-l imiteze cu pricepere și cu exactitate. În timpul desenului învățatul va veghea asupra școlariilor, va ajuta, va corecta și va stăruia ca ei să țină corpul bine și să aibă instrumentele și materialul desenului în stare bună.

b) *Geometria*.—Geometria în școala rurală, nu este un studiu aparte, ci ei se învață în unire cu desenul și aritmetica.

1) În clasa II și III se vor dobândi noțiunile de dimensiuni și figuri prin intuițiunea corpurilor geometrice. Cubul va fi ca punct de plecare.

2) Din observarea corpurilor și cercetarea proprietăților lor (suprafețe, laturi, unghiuri, etc.) și din comparațiunea mai multor corpuri de același fel, se află forma abstractă a lor și se estrap definițiunile deosebitelor figuri geometrice.

Demonstrațiuni strict științifice nu se fac în școalele rurale.

3) Formele de spațiu se iau după sala de clasă, clădiri, mobile, locuri, grădini, câmpii, etc. Studiul geometriei stă în legătură cu studiile naturale în genere.

4) Desemnarea unei porțiuni de spațiu și construirea de corpuri din mucava sau hârtie groasă, se face numai în ambele clase superioare.

5) Prin numeroase exemple din viața practică se va face explicația cunoștințelor geometrice.

6) Copiii își procură pentru trecerea în cazul de desen, un compas, o linie, un echer și un transportor.

Notă. În cas când elevii, fiind săraci n'ar putea să-și procure aceste instrumente, învățătorul le va construi cu copii cei mai mari.

I S T O R I A

Scopul. Cunoașterea persoanelor și evenimentelor principale din istoria patriei.

Învățătorul trebuie să ajungă prin studiul istoriei, a forma pe elevii săi, să vadă în datinele și tradițiunile străbune o scumpă moștenire, demnă de păstrat cu sfințenie; să-i deprindă la cultul celor mai vestiți bărbați ai națiunii, să-i îndemne cu trecutul nostru glorios și cu exemplul altor neamuri, a ține și a se mândri cu numele de român.

Clasa II (Anii școlari II și III). Povești populare, legende naționale și narațiuni din Istoria Românilor.

Clasa III. (Anii școlari IV-V). Monografii Istorice din Istoria Românilor în ordine cronologică. Cele mai însemnate invențiuni și descoperiri. Narațiuni din istoria universală și în special acele cari stau în legătură cu poporul Român. Datoriile și drepturile cetățenilor români.

Observațiuni metodice

1) Monografiile istorice se tratează în modul următor :

a) Fie-care monografie se împarte în paragrafe, dându-se fiecărui paragraf câte un titlu. Tratarea pe paragrafe nu se face atunci, când prin ea efectul general s'ar slăbi.

b) Expunerea trebuie să fie liberă, curgătoare și vie, corespunzătoare cu figura sau evenimentul istoric.

c) După povestire, se va pune în evidență, precisa și sintetiza momentele decisive.

d) Cu ocazia discutării finale se va insista ca școlarii să priceapă faptele și succesiunea lor cronologică, precum și să capete cunoștință de legătura lor causală. Persoanele intrate în acțiune se vor prezenta în mod critic, adică arătându-se tot'auna mobilul și intențiunea ce au avut, precum și meritele lor din toate punctele de vedere.

e) Copiii reproduc lecțiunea, povestind-o în toată întregimea ei, fără ajutorul întrebărilor, sau intervenirea învățătorului. Se vor pune totuși întrebări cu ocaziunea recapitulărilor făcute cât mai des.

2. Teatrul evenimentelor se va preciza tot-d'a-una pe hartă. Eventual se pot proiecta schițe de teren pe tablă.

3. Portrete, tablouri și reliefuri se vor întrebuița la timp și suspenda pe perete spre a se vedea un timp oare-care de școlari.

4. Pentru ca școlarii să poată avea o imagine și mai vie a evenimentului sau persoanei ce a jucat rolul principal, se vor citi la lecțiunile de limba română, descrieri poetice în prosă sau versuri. Asemenea bucăți se vor recomanda, în vederea aceluiași scop, și pentru citirea acasă.

5. Nume proprii și date se scriu pe tablă și se pronunță lămurit. La trebuință copiii le vor rosti și în cor. Pentru repetirea tabelor cronologice, ce copriind fapte deja tratate, se vor întrebuița câte-va minute la începutul orii de lecțiune.

GEOGRAFIA

Scopul. Cunoștința exactă a locului natal și a împrejurimilor sale. Cunoașterea patriei. Noțiuni sumare despre țările Europei.

Privire generală—globul pământesc cu observațiuni esențiale asupra celorlalte continente.

Prin acest obiect de învățămînt, în școala rurală, învățătorul se va sili să curețe spiritul copiilor de prejudeți și superstițiuni vulgare; să le însușească și desvolte iubirea de patrie; să-i deprindă a respecta legile și așezămintele țării.

Prin tablouri vii din viața popoarelor culte și avute, să deștepte aplicarea la muncă și învățatură.

Clasa II. (Anii școlari II și III). Locul natal, comuna, plasa și județul. Școala ca punct de plecare. Noțiunile geografice cele mai esențiale.

Clasa III. (Anii școlari IV și V). Regatul României. Producțiunile cele mai însemnate. Industria și comerțul. Traiul și obiceiurile locuitorilor. Diviziunea naturală și politică a țării. Globul terestru. Țările Europei în mod sumar. Privire generală asupra celorlalte continente. Pământul ca corp ceresc. Rezumarea și dezvoltarea materiei privitoare la România.

Observațiuni metodice

I. Locul natal. Să se țină în seamă următoarele reguli:

1. Studiul geografiei se face în legătură cu excursiunile, dintre care unele se fac în timpul școlii, când se tratează obiectele de aproape, și altele în zilele de sărbători.

2. Fiecare din aceste excursiuni instructive, iar nu de petrecere, aș un plan tras de învățător de mai înainte.

3. În ora de lecție în clasă, se discută, se aprofundează, și se completează rezultatele dobândite cu ocazia excursiunii.

4. Prin colaborarea învățătorului și a școlarului se alcătuește pe tablă desenul lucrurilor văzute (schită geografică).

5. Școlarii își trec desenul într'un anume caiet cu linii în formă de rețea.

6. Câte-o dată școlarii vor trebui să-și proiecteze desenul geografic din memorie pe plăci.

Excursiunile acestea vor servi și pentru adunarea de cunoștințe din domeniul natural, istoric etc.

II. Lecțiile de geografie

1. Materia nouă începe cu proiectarea unei schițe pe tablă și apoi se face comparație cu harta din perete.

2. Numirile geografice se vor pronunța bine, se vor scrie pe tablă, și se vor exercita în cor.

3. Din datele statistice se vor învăța numai cele strict necesarii. Ele se vor exercita prin compararea cu alte date cunoscute, precum și prin dese repetări.

4. Descripțiunile trebuie să înfățișeze icoana vie a țării și a locuitorilor ei. Se vor utiliza și tablouri din cartea de lectură, sau de aiurea.

5. La sfârșitul orei de geografie, școlarii vor reproduce oral rezultatul sumar al lecțiunii.

Obiectele lecțiunii se vor desemna din memorie pe tablă.

6. În lecțiunea următoare, școlarii repetă pe cea trecută, unii reproducând cele învățate, alții arătând obiectele geografice pe harta murală sau desemnând o schiță pe tablă.

ȘTIINȚE NATURALE

Scopul. Deșteptarea și formarea sentimentelor de iubire și interes pentru natură; familiarizarea cu animalele, plantele și mineralele cele mai răspândite și de interes pentru viața practică; noțiuni esențiale de antropologie cu deosebită atențiune la igiena corpului omenesc.

Învățătorul trebuie să deprindă pe elevi cu observațiunea directă a naturii, până acolo ca ei înșiși mai târziu să aște însușirile ființelor și lucrurilor ce-i îngingioară: să-i învețe mijlocul d'a adânci cunoștințele spre a trage mai pe urmă din acestea, toate foloasele căpătate de neamurile laborioase, cari au ajuns a se folosi mai de toate bogățiile naturii.

Învățătorul trebuie să știe că omului nu-i folosesc de cât noțiunile aplicate în practica vieții.

Clasa a II-a și a III-a. (Anii III, IV și V școlari). Descripțiunea și comparațiunea celor mai însemnate animale, plante și minerale, întru cât ele aduc folos sau pagubă omului. (În mod intuitiv). Povești în privința cruțării animalelor și a plantațiilor. Observațiuni și experiențe în grădina școlii: cultura legumelor, pomilor, florilor, albinelor și a vermilor de mătase (acolo unde se pot cultiva.) Noțiunile cele mai esențiale despre corpul omului și igienă.

Observațiunii metodice

Materia științelor naturale se va prezenta în totalitatea ei, în forma de tablouri, ca să poată deveni astfel un obiect general de intuițiune. Corpurile naturale ce se află în aceste tablouri se vor trata după însemnătatea lor în chipul următor:

1) Se va lăsa destul timp scolarilor ca să poată privi, observa și examina tablourile. Obiectele, ce învățătorul și le poate procura în natură, pe cele mari le pune pe catedră; pe cele mici, învățătorul le dă scolarilor ca să le treacă din mână în mână spre a observa mai de aproape caracterele lor esențiale.

2) Scolarii rostesc înșiși ceea ce au observat la obiect. Învățătorul îngrijește numai ca copiii să nu omită trăsurile principale, și să se exprime cu termeni proprii.

3) În urmă, vine descripțiunea mai exactă, în care nota caracteristică răsare ca punct central al lecțiunii.

4) La studiul organelor în parte, se va releva mai cu seamă necesitatea organului, scopul lui și însemnătatea întocmirii ce are, precum și adaptațiunea la mediul pentru care este menit.

5) Părți mai mici, dar însemnate, se vor desemna pe tablă, spre a li se cunoaște astfel mai bine forma.

6) Raportul și dependența lor de alte corpuri.

7) Însemnătatea corpurilor naturale pentru viața practică și intimă a omului. Aci se vor citi descripțiunile și poeziile din cartea de lectură; precum și poveștile unde animalele și plantele au un rol. Simbolica morală a plantelor și animalelor.

8) Sinteza lecțiunii într-o formă care să reprezinte icoana vieții întregi a ființei ce s'a studiat.

9) Câte odată se vor da teme scolarilor spre a face observațiuni ei înșiși în timpul când n'au curs.

10) În timpul verii se vor face excursiuni, în interesul instrucțiunii elevilor, cât se poate de numeroase.

SCIINȚELE FISICE

Scopul. Cunoașterea fenomenelor celor mai însemnate, simple și lesne de înțeles din fizică și chimie, cu deosebire a celor trebuincioase pentru viața practică.

Prin cercetarea științelor acestora cu elevii, învățătorul îi încredințează că, fenomenele ce ved, nu izvoresc din întâmplare ci sunt urmări ne înlăturate ale legilor firești. Le arată cum oamenii luminați trag foloase neprețuite chiar din elemente primejdioase lor.

Prin exemple și aplicațiuni culese din fizică și chimie le pune sub ochi beneficiile minunate, felurite, ce trage din acestea pe toată ziua lumea civilisată.

Aplicarea puternică d'a cerceta și d'a afla în natură fenomene noi; puterea de a născoci mașini și aparate; arta d'a utiliza totul este spiritul ce va conduce pe învățator în domeniile acestea.

Clasa III (Anii IV și V școlari).—Explicarea fenomenelor fizice și chimice cât prin simplitatea lor sunt accesibile minții copiilor. Se vor avea în vedere deosebirile trebuințe locale. La fete economia casnică. Aceste cunoștințe se vor da școlarilor prin ajutorul experiențelor și observațiunilor, precum și prin citirea bucăților aflătoare în cartea de lectură.

Observațiuni metodice

Lecțiunile de fizică și chimie se vor preda în modul următor :

- 1) Punctul de plecare îl formează fenomenele din sfera de intuițiune a copilului.
- 2) Imediat vine după aceasta experiența.
- 3) Fenomenul fizic descris de copii în câteva propozițiuni.
- 4) Explicația următoare a fenomenului se va câștiga prin observa-re și examinarea evoluțiunii întregi.
- 5) Fenomene de aceeași natură se vor lua în considerare cu ocazia explicării fenomenului în caștiune.
- 6) Deducțiunea legii și căutarea forței ce a produs fenomenul.
- 7) Aplicațiunea legii în viața casnică și industrială. Fixarea pentru toatăuna a cunoștințelor dobândite prin mijlocul temelor orale și scrise. Desemnuri.

CALIGRAFIA

Scopul. Dobândirea unei scrisori frumoase și explicate (citeată).

Clasa I (Anul I școlar).—Scrierea în unire cu studiul limbii.

Clasa II (Anii școlari II și III).—Literile în succesiune genetică. Scrierea după model. Scrierea cifrelor arabe și romane.

Clasa III (Anii școlari IV și V).—Scrierea cursivă cu litere latine. Perfecțiunea scrisoarei.

MUSICA VOCALĂ

Scopul. Deșteptarea și formarea simțului musical, înobilarea inimii și cultivarea simțului patriotic. Copiii să fie în stare de-a executa cântece patriotice, populare și bisericesti.

Clasa I și II (Anii școlari II și III).—Exercitarea gamei și acor-du-rilor majoare pe silaba la pentru deprinderea auzului și vocii. Dis-

țințiunea sunetelor în sunete de sus, mijlocii și de jos, lungi și scurte, tari și slabe. Exercitarea după auz, de mici cântece ușoare în raport cu glasul diferitelor vârste.

Clasa III (Anii școlari IV și V). — Citirea notelor după cheia lui sol și cunoașterea semnelor musicale (pauze, semne de alterație, etc.) Exercițierea pe note a gamei și acordurilor majoare și minoare. Cunoașterea măsurilor celor mai usitate. Esecutare de cântece patriotice, populare și bisericesti.

Observațiuni metodice.

1. În fie-care lecție de muzică se vor face exerciții elementare precum:
a) Cântarea de game și acorduri, citirea de note și semne, etc.; b) Cântări. Exercițiile elementare vor ține 15 minute, restul timpului se întrebuințează pentru cântul propriu zis.

Cântarea în cor se face după normele următoare:

a) Se eșercitează metoda fără cuvinte, cu sau fără numirea notelor;
b) Se citește lămurit și expresiv textul, arătându-se în scurt cuprinsul lui;

c) Se eșercită cântecul bine, în măsură și cu cuvinte.

La *studierea* cântecelor nu se va cânta continuu în cor, ci și individual și pe grupe.

2. Se va atrage totdeauna atenția copiilor asupra intonării juste, ținerii corpului, luării respirației și deschiderii gurii.

3) Copiii cântă stând în picioare. Câte o dată li se permite spre recreare și o pauză de ședere.

4. Învățătorul va avea în vedere ca copiii să nu-și forțeze vocile, cu deosebire în notele de sus.

5. În timpul schimbării vocei, copiii vor fi pe cât se poate cruțați la cântare.

6. Învățătorul își va economisi vocea pe cât se poate și va face *uz* mai des de vioară.

7. Vioara se va acorda în totdeauna pe aceeași înălțime.

8. Până în clasa II inclusiv, melodiiile se vor cânta într-o voce. În clasa III, în două sau mai multe voci.

9. În cursul lecțiunilor de muzică, va domni ordinea cea mai serioasă, fără a jeni însă plăcerea ce trebuie să însuflețească pe copii la executarea deosebitelor cântări.

GIMNASTICA

Scopul. Cultivarea și dezvoltarea următoarelor calități fizice și morale: puterea corporală, agilitatea, ținuta, simțul de ordine, curajul, încrederea în sine și conservarea vioiciunii spiritului și a corpului.

Clasa I și II (Anul I, II și III). — Exerciții de ordine: direcțiunea, atitudinea. Pozițiunea regulată a corpului, alinierile, mișcările capului, trunchiului, brațelor și a picioarelor. Mișcări combinate: întorsături de șert și de jumătate. Curse și sărituri. Echilibru. Mers și alergare după tact. Jocuri: d'ascunsele (mija); puia gaia; armanul (călugărul); poarca, mincea, etc.

Clasa III (Anii școlari IV și V). — Formațiunea secțiunilor, alinierile, mișcările combinate. Curse în pas gimnastic. Alergări, sărituri, echilibru, exerciții cu drugul și greutate. Gimnastica la aparate. Jocuri: Călușerii, mincea, poarca, răsboiul etc.

Observațiuni metodice

1. Exercițiile gimnastice se împart ast-fel ca 25 minute să vină pentru exercițiile libere (fără aparate) și 25 minute pentru exercițiile cu aparate și jocuri.
2. Mișcarea și explicarea exercițiilor se fac mai întâiu de învățator sau de școlarii cei mai înaintați; tot ce se dă ca model, trebuie să fie pe cât se poate de perfect.
3. Mișcările libere, afară de acelea unde sunt întorsături, se vor indica numai de învățator pentru ca școlarii să le execute înșiși.
4. Executarea exercițiilor se face mai întâiu după com., și apoi după tact.
5. Condițiunile esențiale ale exercițiilor gimnastice sunt: umblet ușor, ținută încordată și executarea estetică.
6. Corijarea mișcărilor se face prin cuvinte și arătare în natură. Numai în cazuri rare e permis ajutorul cu mâna.
7. Pentru exercițiile mai grele la aparate, ajutorul e de trebuință.
8. Disciplina și ordinea se impune la toate exercițiile gimnastice, fiind-că ele au un îndoit scop: virtutea și agilitatea fizică, bărbăția caracterului moral și vioiciunea spiritului. „Mens sana in corpore sano.”

GRUPAREA SCOLARILOR

Clasa I cuprinde pe școlarii anului I.

Clasa II „ „ „ anilor II și III.

Clasa III „ „ „ IV și V.

Cursul complementar cuprinde pe școlarii an. VI, VII, VIII.

DISTRIBUIREA MATERILOR PE ORE

OBIECTELE	Clasele			CURSUL complementar	OBSERVAȚIUNI
	I	II	III		
	Orele				
Religiunea	2	2	2	Cursul complementar are în lunele <i>Octombrie-Februarie</i> (inclusiv) 6 ore pe săptămână (1 oră pe zi), iar în lunele <i>Martie</i> și <i>Aprilie</i> 4 ore pe săptămână (de 2 ori câte 2 ore). (A se vedea programul cursului complementar).	Lucrul manual se va preda în școlile unde învățatorul posedă îndemnarea necesară, în 6 ore libere de curs.
Limba Română	12	8	8		
Aritm. și geometria	4	4	4		
Istoria	—	2	2		
Geografia	—	2	2		
Sc. Fisico-naturale	—	2	2		
Caligrafia	—	2	2		
Musica vocală	1/2	1/2	1/2		
Gimnastica	—	1/2	1/2		
Desenul	—	2	2		
Lucru manual	—	—	—		

NB. Orele de studiu ale cursului elementar sunt de la 9—12 a. m. și 2—4 p. m. Acele ale cursului complementar sunt de la 8—9 în lunile Octombrie-Februarie [inclusiv] și de la 2—4 Joia și Sâmbăta în lunile Martie și Aprilie.

Orariul se va întocmi ast-fel ca cele trei clase de cursul elementar să aibă, pe cât va fi cu putință, aceleași obiecte în aceleași ore și ca obiectele care cer o mai mare încordare a minții să fie puse în orele de dimineață.

ARMATA ROMÂNĂ

Armata activă.	25.000	oamenî
Rezerva ei.	45.000	„
		70.000
Dorobanți în activitate. . . .	78.000	„
Rezerva lor	52.000	„
		130.000
Cavaleria activă	10.000	„
Reserva ei.	10.000	„
		20,000

Totalul în timp de război 220.000 de oameni. Aceasta după arătările d-lui ministru de războiu și ale d-lui șef al marcului stat-maior, cari arătări le-au făcut cu ocazia votării bugetului pentru anul 1890—91.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MULȚĂMIRI

I. D-I M. Lupescu, învățător la una din școalele comunei Broșteni, județul Suceava, ne roagă să publicăm că M. S. Regele, care a cumpărat moșia Broșteni, a *hărăzit* școalei din cătunul Crucea, casele proprietății, dăruind încă hărți, tabele intuitive și de istoria naturală, etc. Școalei din cătunul Broșteni a dăruit de asemenea hărți, tabele de istoria naturală, tabloul măsurilor metrice și alte multe aparate didactice. Iar pentru ajutorul și încurajarea școlarilor M. Sa a trimis, prin d-l Bassets, pe fie-care an, de la 1886 încoace, câte 70—100 cărți, plus cărți folositoare pentru biblioteca școlii.

Afară de acestea M. S. Regele dă câte 25 lei lunar fiecăruia din cei doi învățători ai comunei.

Numărul școlarilor din Broșteni, și localul de școală neîncăpându-i pe toți, M. S. Regele a ordonat să se facă din caseta Sa un nou local în cursul verii viitoare.

Fie numai ca exemplul acestui să găsească cât mai mulți imitatori printre proprietarii de moșii.

Tip. și Librăria Școlilor, Edită D. Băltescu, Lipseanu qb.